

شور

آبونه بدلی : سنهك : ۴، آلتی آباق ۲ روبله ۲۰ كاپك.
« وقت » برلن برگه آلوجیلارغه :
سنهك ۷، آلتی آباق ۳ روبله ۸۰ كاپك در .

آدرس :

Редакция «ШУРО» Оренбургъ — Rédaction du «Chouro» Orenbg. our

اورنبورغه اون بیش کونده بر چققان علمی و ادبی مجموعه در . نومر ۱۹

مقاله لر

آمریقا فکری

۲۰

گوده گده اولان عجایب !

دنباده اولان شیلرنک حقیقتلرینی بیللمکدن
انسانلر هنوز محروم طورلر . اوزینه اڭ
یاقین اولان نرسهسی انساننک اوزینک گوده
سیندر، حالبوکه انسان بونی ده لازم درجه ده
بیلماز .

انسان گوده سی بتون دنیادن عبارت
بر شی دیبولسه مبالغه اولماز .

بو گوده ده اولان بوشلق یولر یا که
کپسا کلر میلیونلر ایله در . هر بوشلق آراسی
(کپسا کلر) میلیونلر ایله بورنکلر گه بولنورلر
وبو بورنکلر ده صانسنز جوهرلر گه و جوهرلر ده

لیکترونات (دقائق گهر بائیه) گه بولنورلر .
اما لیکتروناتنی بولر گه بو کونگی علم
یتشیدر .

ایسکی زمان عالملری جوهر فرد حقتده
بولمک ممکن دگل دیه قرار ویرمشلر
ایندی . لکن اول وقتده فی علم ایله بو کونگی
علم بر درجه ده دگل، شمدی الیکتر واسطه
سیله جوهر فردنی تقسیم ایلر گه موفق
اولدیلر .

ایندی گوده گده اولان شول میلیونلر
ایله کپسا کلر جمله سسی اوزلرینه باشقه
مخلوقلر اولوب، آشیلر، ایچلر، صولو
آلار و هر برینسک اوزلرینه مخصوص
خدمتلری اولوب طشدن اوز خدمتلری
ایله شغللرلر . گوده گنک ایچنده مخلوقلر
شول درجه ده کوبدرکه اڭ کچکنه گنه بر

پوچماغىندە اولغان مخلوقلار سانالغان تەقدىردە
 بىر يۈزىندە اولان آدملىرىنىڭ سانلىرىدىن
 آرتقىدۇر. بۇ كۈنگى آدملىرىدىن گىگە دىگەن
 بىلكە دىنيا ياراتقان كۈندىن باشلاپ بۇ كۈن
 دىنباغە كېلىدىغان بالالارغە قىر بارىنى بىرگە
 جېۋىب سانالغان تەقدىردە شۇنىڭ جەلەسىدىن
 آرتقى بولدى. اڭ كېكەنەگە اورىندە اولان
 مخلوقاتلار ھوشى قىردىر، غىفلەت ايتىمەن!
 اما بۇنىڭ مەجموعىسىنى سانارغە ھېلىيۈن
 يىللىر ايلە ھەرلەردە يىتەچك دىگىلىدۇ.

نېچك؟ بۇ خېرى چوق ھېرتلى دىگىلى؟
 باشكە سالقون تېۋىب نىما توشىدى ۋە پۇتلىدىن
 ئۈچكۈرگە باشلادى، بۇنە ھالىدى بېلىۋىمىسەن؟
 بۇنىڭ ئىچىدە اولان پەردە سېنە ۲۴ سائەت اېچىدە
 جانلى نىرسەلەر ياشىۋىپ شۇلەردە كۈن بايىدۇرگە:
 آخرت كۈنىدە اولان بىتون جنت اھلىنى ۋە بىتون
 تىۋىغ اھلىنى بىرگە كىتۈرسەك بۇنىڭ اوستىدە
 دىنباغە بولغان مىلياردلار ايلە جانلىرى قوشساك
 سىڭ بۇنىڭ ئىچىدە اولان جانلى مخلوقلار يازىدە
 آزغىنە بىر نىرسە اولوب قالورلار.

انسان اوزىندە اولان بوشلىق ۋە كېسەك
 لىرگە نىسبەت ايلە غايەت الوغ بىر ھالىدۇر.
 بىر، اوزىنىڭ اوستونىدە بىر بېكەت دورت
 يۈز مىليون مەقدارندە اولان آدملىرى ۋە اول
 آدملىرىنىڭ مىليونلار ايلە كېسەكلىرى ايلە بىر
 كۈن اولور، قۇياشغە قارا قارشى كېلور
 ۋە شۇلە وقت اوت كېس قىزغان تېمىرگە باقىن
 بولغان قار مەثالندە بىر دىقىقە اوتىكچە ايرىۋىپ
 بىتار، نام ۋە ئىشنى قالماز (۱).

انساننىڭ اوزىندە بىر سائەت اېچىدە مىليون
 لىر ايلە مخلوقلار دىنباغە كېلۇپ، مىليونلار ايلە
 (۱) يۈم تېدىل الارض غىر الارض.

مخلوقلار ۋە فەيات اولوب طورلار. اوشىبو
 ھالى ايلە انسان بىرگە قارار دە آنىڭ زورلغىنە
 ھېران قالور. ھالبۇكە بىر قۇياشغە كۈرە
 كۈزگە كۈر نمازلك درجەدە بىر بۇرۇنك نىرسەدۇر.
 لېكىن چىكىسىز اولان بوشلىقغە كۈرە، قۇياش
 عالمى اوزى مېھىپ دۇزىنىڭ يارىندە اولان بىر
 بۇرۇنك قوم كېس اولوب قالور.

انسان گۈدە سىندە اولان بوشلىقلار
 جۈھر فرىدكە كۈرە، قۇياشغە نىسبەت ايتىدىكەن
 بوشلىق ھەرتە سىندە بېۋىكىدۇر.

ھالىلەردىن بىرى: «اينە اوچىدە ھىسابسىز جان
 اھلىرى بىر وقتدە مەنتىم صورتدە بېۋىرلار»
 دېيۈر. بۇ جان اھلىلارنىڭ ھەر بىرىنى جۈھر
 فرىد اولماق اوزىرە فرض ايدىلسە مەنكۈر
 سوزنىڭ درىست ايدىكىندە شىبھە يوقىدۇر. اينە
 اوچىدە اولان بىر جۈھر فرىد شۇندە سىياھت
 ايدىرگە چىقۇپ يول آداسى پەك كۈپ وقتلار
 ھېران اولوب، يول اېزىلاپ بۇرۇى مەكىدۇر.
 مەشھۇر ھالىلەردىن اورد كلفىن: «سۇ تامچىسىنىڭ
 جۈھر فرىدكە كۈرە زورلىقى زور تاشغە
 كۈرە بىرنىڭ زورلىقى كېيىن» دېيۈر.

اۋىن تامچى قىر سوگىرلىك پېالا شىرى
 (كۈپشە) اېچىدە غاز طوترر اولسەك ۵۲۵ اكتولىيون
 بۇرۇنك قۇيىش اولور سېن. بۇ سان يۈز، بېكە،
 مىليون، مىليارد دىگەن، بىلكە اكتولىيون اۋور.
 بېلىۋىمىسەن اكتولىيون نە قىردۇر؟ اېشىتە اوشىبو
 رەقىلەرگە كۈز سالغىز!

۵۲۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
 اھتىمال كە اۋقۇچىلار بۇنىڭ ھىسابىدە چىقار
 اېچۇن طرىشمازلار. شۇنىڭ اېچۇن اېكىنچى
 بىر بىنگل ھىساب كۈستۈمك لازىمىدۇر، شۇبىلە:
 مەنكۈر شۇرىدە اولان بۇرۇنكىلارنى بوشلىق
 اولوب ھەر ئانىدە بىر بۇرۇنك چىقارماق اوزىرىدە

کور شپلر مز ایل کور شور گه و آنلر ایل بور
 شوب معامل ایدر گه موفق اولور ایسه ک نه
 کبر حاللر باشمزغه کل چکدر! (احتمال که
 وما اونیتیم من العلم الا قلیلا . وما یعلم جنود
 ربک الا هو . وما من شیء الا وبسبح بحمده)
 آیتلری اوشبو سر لر گه اشارتدو.

۲۱

طوغریلق اڭ یغشی حیله

تیمور بول کوپرینی قاره اشچیلر قزو
 کونده تیرلاب یانوب اشلیلسر ، زور زور
 تاشلرنی کوتاروب کیتوره لر ، العاصل
 اشلرینک آغر لقینی سویلاب کوسترمک ممکن
 دگل . بونلر یاننده اوچ آدم یاشل اولنلکده ،
 زور آغاچ کولگه سندهر احتلانوب سویلا شوب
 اوطوره لر . اوست باشلری هم یغشی و پاکیزه .
 بو اوچ آدمنگ بر اشلری ده یوق ؛ تیک
 طور ماسونلر ، نرسه فلان اوغرلاماسونلر دیه
 یالکز ، آغراش اشلاوچی خدمتچیلرنی کوز اتوب
 طورالر ، اما هر بونینگ وظیفه سی اشچیلرنگ
 اونی الا طورغاندن آرتقدر .

بونلر آراسنده دخی ده بر آدم واردر که:
 بونسی مال اوغرلاماسونلر ، طوتماش نرسه لر
 ایچون مصرفلر یاز ماسونلر دیه مذکور اوچ
 آدمنگ عمللرینی کوز اتوب دفترلرینی قاراب
 طورادر . ایشته قاتبغ اشلرنی اشلاوچیلرنگ
 یوزی قدر اوشبو دورت کیمسه تیک طوروب
 وظیفه آلوب طورالر . بو نک سببی نسه در؟
 سببی ایسه خیانت و بالقاولقدر . اگرده اشچیلر
 نک هر بری طوغری و خیانتسز اولسه لری ایدی ،
 مجموع وظیفه نی بالکز اوزلری گنه آلور لر

بوشادلدیغنده ۱۷ کونتیلبون بیلده تمام
 بوشاب بته چکدر . اوشبو رقم اوزرنده
 ۰ ۱۷۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
 جناب الله طبیعت گه نه کبی اسرار ویر مشدره
 ونه قدر یواش و آقرنلق اوزونک سیر ایتدر
 مکده در . اگرده بتون قویاش هالمنده اولان
 بورنکلر نی بوشاتمق لازم کلسه نه قدر زمانلرغه
 محتاج اوله چغنی اوزکز قیاس ایلر کز!

بر بالا « مڭگو » سوزینک معناسینی
 تصور ایده سی کلمشیدی . آنی ایسه مڭگو
 معناسینی بیلدر ایچون غایت زور اولان
 بیوک تاغ یانینه کتور دبلر ، تاشنگ بیوکلیکی
 ایسه چافر و ملر ایلر در .

« بر کچکنه گنه چچق هر بیک بیلده بر
 مرتبه کیلوب ، تاغدن بورنی ایلر چوقوب بور
 تکلر آلوب کیندی . شویله ایدوب اوشبوزور
 تاغنی چچق طاشوب بتردی ویر ایلر تیگز
 ایدوب قویدی . ایشته بو وقت مڭگولک
 ساعتندن اولان اولگی بر ثانیه سی بندی ،
 شوندن اوزک بیلورسن » دیدیلر . بالاده
 جناب اللهنگ عظمتنه حیران قالوب ، مڭگولک
 معناسینی بر آز آکلاب قایتوب کندی .

آدم بالاسی دنیاغه کلمش ایسه چیکسز
 اولغان بر عالم گه مڭگو اولان بر همر گه ،
 کلمشدر .

آدملرنگ میلیون بیلر قهرلرده اولوب
 یاتولری ، یوز یاش گه یتکان کیمسه نک بیش
 دقیقه بوقلاوی قدر اولسون بوقدر .

بز انسانلر اوشبو یر یولدنینه یابشوب
 حرکت ایته مز و جاذبیت قاعده سینه کوره مال
 و بایلق بزلر گه یابشوب بوریدر . اگرده کو
 نلردن بر کون بز باشقه بولسزلرده اولان

بو اوچ آدم و بر آدمنگ هيچ كسرك يارلى بولماز ايدى .
 بو اشچيلر اوشبو قدر زحمتلر ايتلر وجوده كتورمش خبمتلر ينگ الك آز الوشيني گنه اوزلرى آلوب ، الك كوب الوشيني نيچون كولگه ده نما كو تارتوب ياتوچى اشسزلرگه و بررگه رضا اوله لر ؟ نيچون اوزلرى طوغى اولوب ده شول بوش آدملرنى يانلرنه يورتمازگه طرشميلر ؟
 بعض كيمسه لر : « انسانلر بورون زماندن خيانت ايدوب كلد بيلر ، بورون صوك ده خيانت ايدو چكار ، شونك اپچون اشچيلرنى قاراب طورمق ضرور اوله چق ! »
 ديبورلر . لكن بو سوز درست دگلدر . ايلك وقتده آدملر پك جزئى نرسه لر اپچون بر برينى اولدرلر ايدى ، آدم ايتى اشارلر ايدى ، حالبوكه بو كوفا اوشبو اشلر تمام بنوب بارادر . شونك اپچون كيل چك وقتلرده طوغريلقنك يغشى حيله ايديكن انسانلر بيلورلر .

— ❦ —

اندلس عربلىرى

(پيسارى ده)

I

عربلر ميلادنك ۷۱۱ نچى تاريخنه آفر يقادن آروپاغه چغوب اندلس حكومت اسلاميه سى تشكيل ايتدبلر و آز بر زمان اچنده بتون « پيره نه » پاريم آطه سنى ضبط ايدوب بتره باز ديلر . ۷۵۹ سنه سنده بو يگى حكومت اسلاميه ايله ، آز ياده غى عرب خلافتى آرسنده سياسى مناسبت بوزولدى . بر طرفدن اوزنده هر وقت داغلى نزاعلر بولوب طورمقك وايكنچى طرفنده اسپانيا خرسنيانلرى ايله دائما صوغشمقده ايديسه ده بو يگى اسلام حكومتى فوق العاده تيزلك ايله هر جهته ترقى گه بوزولوتدى .

۸ نچى عصرنگ آخىلر نده اندلس حكو متى آفريقا ، ژيزانتيه و شرق مسلمانلرى ايله غايت زور دكز مسوداسى ايتمكه و آنك عسكورى فلوقى بتون « آق دكز » گه حاكم اولوب ، ايتاليا ، سچيليه ، ساردينيا ، قورسيقه و جنوبي فرانسىيه نى دائمى دهشت اچك طومتقده ايدى . ۱۰ نچى عصرده ، ۳ نچى عبد الرحمن و آنك اوغلى « حكم » زمان حكومتلر نده اندلس حكومت اسلاميه سى شول درجه عظمت ، شوكت و ثروت كه نائل اولدى كه ، بو حكومت شوندى اولده ، شوندى صوك بربده بودر جه نى كور مامشدر .

حاضر گى اسپانيا نك آراغونيا ، والينسيه ، يگى قاستيليه ، مورسيه « استر مادورا ، آندا لوزيا ، غرينادا ايتلرى و پورت كيزنگ نصف جنوبيسى اول وقت اندلس حكومت اسلاميه سى قولينه كروپ بتمش ايدى . بو يرلرده حاضر نده مجوعى ۹ ميليون قدر خلق واردر . اما ، ۳ نچى عبد الرحمن حكومتى وقتلر نده ۲۵ - ۳۰ ميليون ، يعنى حاضر گيدن اوچ مرتبه آرتق اهالى وار ايدى . بو رقملر قورى بر ظن ايله يازلمش شيلر اولمايوب ، درست استاتستيقه حسابلرينه مستند در . مسلمانلر اوز قول آستلر نده بولغان غير مسلم اهالينك بارسينه ده وير ك صالمق اولدقلر ندى آنلرده استاتستيقه بار ، هم بو آنلر اپچون لابد ضرور ايدى .

اوچنچى عبد الرحمن وقتنده اندلس حكومت اسلاميه سنده تجارت شول درجه

بو اوچ آدم و بر آدمنگ هيچ كسرك يارلى بولماز ايدى .
 بو اشچيلر اوشبو قدر زحمتلر ايتلر وجوده كتورمش خبمتلر ينگ الك آز الوشيني گنه اوزلرى آلوب ، الك كوب الوشيني نيچون كولگه ده نما كو تارتوب ياتوچى اشسزلرگه و بررگه رضا اوله لر ؟ نيچون اوزلرى طوغى اولوب ده شول بوش آدملرنى يانلرنه يورتمازگه طرشميلر ؟
 بعض كيمسه لر : « انسانلر بورون زماندن خيانت ايدوب كلد بيلر ، بورون صوك ده خيانت ايدو چكار ، شونك اپچون اشچيلرنى قاراب طورمق ضرور اوله چق ! »
 ديبورلر . لكن بو سوز درست دگلدر . ايلك وقتده آدملر پك جزئى نرسه لر اپچون بر برينى اولدرلر ايدى ، آدم ايتى اشارلر ايدى ، حالبوكه بو كوفا اوشبو اشلر تمام بنوب بارادر . شونك اپچون كيل چك وقتلرده طوغريلقنك يغشى حيله ايديكن انسانلر بيلورلر .

لمکده ایدی . اندلس مسلمانلارنده دباغت (تیری ایلاوچیلک) اشبدیه فوق العاده تکمیل ایتمش اولوب ، بونلر غایت اعلا صافیان (سخنیان) اشلیلر ایدی . ۱۷ نچی عصرنگ ایتداسنده ، ضعیف العقل اوچنچی فیلیپ عرب لرننگ بارسینک اسپانیادن آفریقاغه قوغوب بترگاچ ، بونلر صافیان اشلوچیلک هنرینی اوزلری ایله ماروق غه (فاس غه) کیتردیلر . شوننگ ایچوندیه صافیان نی بوگونگی گونده فرانسزلرده ، نهمس لر وانگلا-بیزلرده «ماروق تیریمی» دیه تسمیه ایدوب یوروتلر .

حیوان آصراوچیلق ایله اندلس عربلری پک سویوب هم زور بر اوستالقی و مهارت ایله مشغول اولمقده ایدیلر . بوگونگی گونده «مرینوس» دیه آنالمقده اولان نهکده و اعلا یونلی ، اوزینه مخصوص بر نسل اسپانیسا قویلرینی ، بر نیچه نسلدن قاتناشدروب اندلس عربلری وجودکه کیتردیلر . آت آصراو و آت تربیه لاهقنده بونلرنگ محبت و علملرینی سویلاب طوررغده حاجت یوق : عربنگ ، آتنی اوزینگ الک یقین دوستی کبی چن کوکلدن سودیگی هر کیم گه معلومدر . اول صهراده اوزینگ آتقی آوچ آرپهسنی ، صوگ یوطوم صووبنی آتی ایله اورتا فلاشه ، آتنی سویوب شعرار و مصراعلر سویلی هر عرب آتی نگ نسلی و شجره سی معلوم بولا . خالص عرب آتنی توبان جنس باشقه برنسل ات ایله قاتناشدرمق ، عربنگ اعتقادینه کوره ، زور بر جنایت صانالمقدهدر .

اسلاملرننگ ترقی دورنده گی عرب مؤرخلری خلیفه لرننگ ترجمه حال و ناریخلرینی یازدقلری کبی ، مشهور آنلر و اسم قزا نغان دوهلرننگ ده ترجمه حیاتلرینی یازالر

ترقی ایتدی ؛ زراعت ، معدنچیلک و فابریقه چیلک شول درجه کمالت که ایرشدی ، که بوندن صوگ اول درجه نی هیچ بر کوره آلمادی . صحرالری صولامق ایچون صوخرینه لری ، نهکده قاعده لر گه بنا ایدلمش بوالر ، آریقلر ، اولقلر و ناصولر یا صالمش اولوب ، بونلردن فائده لیمک ایچون غایت منتظم نظام و قانونلر توزولمش ایدی . یوقسه ، اندلس کبی اقلیم و هواسی قوری اولان بر میلکنده قورلری صومارمق ایچون غایت قیمتدار صانا لغان صونگ ینشیاو احتمالی بار ایدی .

عربلر اندلس که دوگی و شکر قامشی و مامق آغاچی کیتروب اوسدردیلر . اول وقتغه قدر امثالی آوروپاده کورلمگان رو شده گوزل آغاچلردن عبارت یمش باغچه لرینی ده اندلس ده یا صاوچیلر عربلردر . اندلس ده طوت آغاچی اوسدربلوب ، یفک قورقی آصرا لا باشلاو هم عربلر همتی سایه سنده اولدی .

«خهره س» و «مالاغا» شهرلرننگ اطرافنده گوزل و ینوغراد باغچه لری یتشدروب آنلردن شراب یا صاوچیلق عربلر زماننده شول قدر ترقی ایتدی ، که شول وقتدن با شلاب نازمانیزغه شول شرابلر شول ابکی شهرنگ شهرتنی بتون دنیاغه طارترغه سبب اولمشدر . (بوگونگی گونده ده «خهره س» و «مالاغا» اسملی اسپانیا شرابلری دنیانگ هر طرفنده معتبر و اسملری مشهوردر .)

طوقوچیلق ، چولمک و چناتچیلق و معدن نرسه لری یا صاوچیلق ایله مکلر چه ماهر اوسنده لر مشغول اولمقده و آنلر طرفندن حاضرلنمش شیلر مملکت خلقی و اجنبیلر طرفندن زور بر شوق ایله صاتوب آنمقده واستعمال اید

دين اسلام عدالت ايله امر ايدوب
اجرای ظلمدن مطلقا منع ايتمشدر. آیات
فرآئیه واحادیث شریفه ده اجرای عدالت
ایدنلر حقیقه پک چوق تبشیرات اولدیغی
کی حقوق شخصیه واجتماعیه بی اغلال ایدن
ظالملر حقیقه ده پک چوق وعیدلر وارد
اولمشدر.

حکومت فاضله اسلامیه، امور خارجه
وداخلیه سنده حقانیت و عدالته صوگ درجه
رعایت ایتمشدر. دعوا مزه دین اسلامک
قدومیه برابر کتوردیکی معصومیت وسعادتن
بیوک بر دلیل وشاهد اوله مز.

جرمان قومی کیندیکلری پرلرده معوره
لری بر ایله برابر قبول تاش اوزرنده تاش
براقیدیلر؛ خرابه زاره دوندردیار. مساط
اولدیقلری اقوامنگ ثروت وسامانلرینی معو
ایدوب فقر و ضرورته دوچار ایتدیلر. اتحاد
وانفاق ایله یاشیایان انسانلرک ایچینه افتراق
وعداوت تخلمری ایکوب ضعف وذلته
دوشردیلر.

حالبوکه مسلمانلر فتح ایتدیکلری براری
معصومیتله طاننیز بر حاله قویدیلر. فقر و ضرور
تده فالان اقوامی همان بو حاللرنده چیقاروب
مسعود و مرفه ایتدیار. بدویت و وحشت
ایچنده اولان قبیله وعشیرتلری پک دیکریله
قرنداش ایدوب تاعلیف ایتدیار.

نور اسلام، ایران مملکتنه انعکاس
ایتدیکی کی بیگلر چه سنه دن بیرو برلشمش
وطامر طوتمش اولان ظلم و اسارت اورتهدن
قالقدی؛ عدالت وحقانیت اعلان اولدی؛
پاسلانمش فکرلر آچلیدی، چودت کسب
ایتدی. فاراییلر، ابن سینا، غزالیلر،
طوسیلر کی بر چوق حکماء اسلامیه یتشدی.

ایدی. عربلرنگ آت غه بو درجه محبتلری
بزگه نسبتا احتمالکه غریب کورینور. لکن
صعرا اهالیسی ایچون آتنگ نه قدر کرکلی
و فائده لی بر حیوان اولدیغی دقت که آله چوق
اولورسه تعجب ایده چک اورنده فالسار.
بوندن باشقه، هیچ کبرکسز او یونجه قلمر شه
محبت ایتوچیلر بزگه غریب کورلمی. آنلرنگ
فائده سی ده یوقدر. اما آتنگ انسانلرنگ
معیشتی ایچون نه درجه فائده لی بر حیوان
ایدیگی هیچ تعریف که محتاج دگلدر.

ده و امی ۷۰۴ پنجه صحیفه ده

اسلام و عدالت

(باشی ۱۸ نچی نومره)

دين اسلام، كرك كوسترديكي ايمان
واعتقادك بساطت وعلويتی و كرك كتوردیکی
احكام دنیویوننگ عقل و حکمته وانسانلر ایچون
دائما قانون لایتغیر اولان قاعده ترقیه به موا
فتی ایله ادیان سائره بیننده ممتاز بر حالده
بولنمش و من طرف الله وضع اولتان دین حق
اولدیغنی بالذات کندوسی ارائه ایتمشدر.
بتون قوم واملرنگ مادی ومعنوی ترقیلرینه
لازم اولان بتون چاره لری کوستومش وانخادن
قطعیا امر ایتیکله اسباب تنفی وافتراقدن
منع ایلمشدر. برکا امثال ایدن قوملر آز
بر زمان ایچنده فوق العاده ترقی وتمدن
ایدوب او زمانگ علوم و معارفنی کندولرنک
جمع ایتمشلر و کره ارضه اولان بتون
قوملره نمونه امثال اولمشلردر.

§

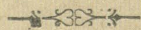
فخر کائنات افند مزك مسلك نبویلرندن
و شریعت اسلامیه نك حقیقتندن خبردار اولمیان
بعض کیسهلر اسلامیه قانون عدالتده تماما
رعایت ایدلمدیکنی و حضرت پیغمبرك بعض
قوللره قارشو حرب آجوب دیننه دعوت ایتدی
یکنی واصحابنه دخی بو یولده وصایا و تعلیماتك
بولنوب آنلر كده بو وجهله حاشا اجرای ظلم
ایتدیكلرنی سویلورلر. لکن خطا ایدیورلر.
شریعت غرای محمدیه ده قانون عدالتنه مخالف
هیچ بو نقطه یوقدر. وار ایسه میدانده قونلسون.
باقالم هانکی نقطه عدالت فاعله سیننه موافق
ایتدیورمش؟!!

اوت، شریعت اسلامیه ده جهاد و حرب
ایل امر ایدلمشدر. همده پیغمبر افند مز طر
فندن اسلام دائم اولدقجه قیامته قدر باقی قاله
جغیده خبر ویرلشدر.

دوغرو، حرب انسانیت نقطه نظرندن
ابی بر اش دگل. حضرت پیغمبر، اسلامیتجه
هم فنا اولدیغنی سویلمش واصحابنه تبلیغ بیور
مش. اشته بونك ایچون جهادك کندوسنده
بو حسن شرعی یوقدر، ومع ذلك ایجابی
تقدیرنده مشروع قیلنمش. حقوقینه رعایت
ایدیلرک فی سبیل الله اجرا ایدیلن محاربهلر
عبادت اعتبار اولنوب بولنده وفات ایدنلر
رتبه شهادت احراز اینمکده بولنمشلردر.

(دوای ۲۶-۲۷ بی بی قادیانی) (آخری وار)

«م. حلیم ثابت استانبول»

ذاتابو ذاتلر ك اهالی اسلامیه ایچنده ظهور ایتهلری
دخی اسلامینك اولان عدالتی و عربینی کوسترمیه کافی
بر بر هاندیر. زیرا حکمت هیچ بروقت اسارت
پرده سی آلتنندن ظهور ایتتمشدر؛ حکما دائما
سربست قوملر ایچنده یتشمشدر. بو دعوانك
دوغرو اولدیغینه تاریخ شهادت ایدیور.

بدویت حالنده بولغان ترکستان اهالیسی
اسلامیتی قبول ایتدیكلری کبی آرالرنده فکر
مدنیات اویاندی؛ تمدن ایتدیلر. ترکستان
چوللری بویك و منظم معوره لر ایل طولدی.
یوزلرجه مبانى عالیله و بیک چوق مدرسهلر
تاسیس اولدی. ایچلر نندن یوزلرجه، بیگلر
چه اثرلر میدانده کنورلدی.

عراق عرب و الجزیره عربلر ك الله کهد
یکندن صورته عقللره حیرت ویره چك درجه ده
کسب همران ایتدی.

عربلر ك اعمار ایتدیکنی سوریه قطعه سنی
آنچق اهل صلیب تخریب ایده ایلدی.

بر ملنك کیندیکنی یراری آز بر مدت
ایچنده بو درجه معور ایتمه سی، بر دینك
جاری اولدیغی اقوام مختلفه آراسنده عقللر ك
هیران قاله چقی روشد، علم و حکمت نشر ایتنه
سی آنچق عدالت و حقانیت سایه اوله بیلور.
حضرت پیغمبر واصحابی هیچ بر امرده
خره قدر عدل و انصافدن آیرلماشلردر. دائما
حقانیت اوزره اش کورمشلر و بو سایه ده بیوک
موفقیتلره نائل اولمشلردر (*).

(*) علم سیر و تراجم احوال اصحابه وافق اولان
کسه هیچ بر وقت حضرت پیغمبر واصحابنك عدالتدن
آیرلوب ولوکه خره قدر اولسون ظلم ایتدیکلرینه نائل
اولمز. اوشبو ذوات کرام هر بری مجسم بر عدالت
ایدیلر. اجرای ظلم خاطرلرندن بیله کچمیوردی. اوزماتلر
هر کس باشنی اللری آراسینه آلاق «ان الله یامر
بالعدل و الاحسان . . . الخ» آیت جلیله سنی اوتیور
و بتون حرکتلرینی اوشبو موعظه بانیه به توفیق
ایدیوردی. اشته بونك ایچون اوشبو ذوات کرامك
تاریخ صحیفهلری بتون عالم انسانیتنه نمونه امثال
اولجق درجه ده پارلاق وصف اولمشدر.

کوز نعمتی

(باشی ۱۵ نجی نومبر)

(۱۷) بشار ابو معاذ بن بردہ عباسی خلیفہ لرننگ شاعر لرنندین اولوب، آنادن طوغمه صوقر ایدی. هر وقت: «الله تعالیٰ حضرتنه کوزمی صوقر یاراندیغی ایچون حمد و ثنالی اولسون!» ديه شکرانده اولدیغنی ایشدوچیلر: «ای ابو معاذ، کوزک صوقر لاندین نه فائده کوردک، بو قدر شکرانده ایلرسن؟!» دیمشله. شاعرده بونلرننگ جوابنده: «دشمانلرمی کورمیم بوندین زور نعمت بولورمی؟» ديه جواب ویرمشله. ۹۰ یاشندین کچوب ۱۶۷ ده وفات اولدی. (المنتخل فی تراجم شعراء المنتخل بیت ۳۰۹ - ۳۱۰).

(۱۸) جابر بن عبدالله. اصحاب کرامدین مشهور ذاتلرننگ بری اولوب آخر عمرنده صوقرایدی (الامامة والسياسة ج ۱ بیت ۳۳۷).

(۱۹) حسان ابوالولید بن ثابت بن المنذر الخزرجی الانصاری. فخر کائنات علیه افضل التسلیمات ائندمز حضرتلریننگ شاعریدر. ۱۲۰ یاشینه ایرشوب ۴۰ تاریخده وفات اولدی. آخر عمرنده صوقرایمشیدی قورقافلق ایله شهرتی اولسه ده بونی ابوالعلاء المعری گوزل صورتنده مدافعه ایده در. (۱) . (الاصابة ج ۲ بیت ۸)

(۲۰) خنساء تماضر بنت عمرو بن الشریف رسول اکرم بونک شعزلرینی دکلازلر حتی

(۱) ابو العلاء المعری ننگ «الغفران» رسالاسینه

در بیت ایذانه. بیت ۴۷ س ۴۸.

بعض وقت صوراب شعر سویلادر اولمشدر (ترجمه سی مشهور خاتونلرده واردر).

(۲۱) زینبيرة الرومیه. الک ایلک مسلمان اولان صحابه لرننگ بری ایدی. ابو جهل عذاب ایدوب کوزلرینی صوقرایندی. فقط قارت کوندنه کوزلری نکرار آچلیدیغی مرویدر (۲). (اسدالغابه ج ۵ بیت ۲۳۶).

(۲۲) صائغ الدین ابوالکزم. ادب فننی جامع و علوم عربیه ده حجت بر عالم اولوب یاشلنگنده صوقر ایمشدر. گوزل شعرلری روایت ایدلنور. ۶۰۳ تاریخده «موصل» ده وفات ایندی (دائرة المعارف ج ۱۱ بیت ۱۳۱ - ۱۳۲).

(۲۳) عبدالله بن ابن اوفی. اصحاب کرام جمله سندن اولوب، صوگره دین صوقرای میشدر. ۸۶ یا که ۸۷ نجی ییل «کوفه» شهر نده وفات اولدی (اسدالغابه ج ۳ بیت ۱۲۱ - ۱۲۲) حنفیلر، ابو حنیفه حضرتلری اوشبو صحابه نی کوردی دیورلر.

(۲۴) عطاء ابو محمد بن ابی رباح. تا بعینلرننگ بيوکلرنندین و فقیهلرننگ الک مشهور لرنندین بر ذات ایدی. اوزون یاشاب ۱۱۴ نجی ییل وفات اولدی. (وفیات الاعیان ج ۱ بیت ۳۱۸ - ۱۹).

(۲۵) علی بن یحیی الخیوانی. یمن عالم لرنندین بر ذات اولوب ۱۰۶۰ تاریخده وفات اولدی. (خلاصة الاثر. ج ۳ بیت ۱۹۷)

(۲۶) عمر و بن قیس (ابن ام مکتوم). رسول اکرم حضرتلریننگ مؤذنی اولوب

(۲) قزان شهرنده خاریتونوف مطبعه سنده باصلمش «نورالیقین» کتابنده بو خاتونک اسمی مطبعه خطاسی اولسه کزک «زینزه صورتنده باصلمش (بیت ۵۳) اوقوچیلر اوقوتوچیلر بر نسخنی تصحیح ایدرکه تیوشلی.

حقنده : «قناده معاص الله تعالى تقديري ايل-
دگل ايديكنى سويلر ايدى ومع ذلك بونگ
روايت ايلمش حديثنى قبولده هيج كيم تردد
كوستومادى» ديبورلر. ٥٧ ياشنده ١١٧ نهى
ياكه ١١٨ نهى بيلده «واسط» شهرنده وفات
اولمشدر. (تذكرة الحفاظ ج ١ بيت ١٠٩-١١٠).
٢٩ (٢٩) قيس ابو شداد بن مكشوح. اصحاب
كرام جمله سندن اولوب «برموك» واقعه سنده
صوقرايدى. (فتوح البلدان بيت ١٤٢).

٣٠ (٣٠) محمد الحافظ ابو عبدالله بن ادم بن
عثمان الذهبى. اسلام حافظ لربنك الك
مشهورلر ندين اولوب ٧٥ ياشنده ٧٤٨ تاريخك
وفات اولدى. بعض مطبوع اثرلرى كتبخانه
مزنى تزيين ايلمشدر. (طبقات الشافعية
الكبرى ج ٤ بيت ٢١٦).

٣١ (٣١) محمد بن خازم ابو معاوية الكوفى.
مخفوظاتى كوب اوله قله شهرت تابمش محدثلردن
اولوب ١٩٥ تاريخنده وفات اولدى. (طبقات
المدايسين بيت ١١. خلاصة تذهيب الكمال
بيت ٢٨٤).

٣٢ (٣٢) المستكفى بالله ابوالاسم عبدالله
بن المكفى بالله. عباسى خليفه لردين يكرمى
ايكنچيسى اولوب ٤٦ ياشنده ٣٣٨ تاريخك
وفات اولدى. كوزلرينه ميل چكلك يكى
سببندن صوقرايمشيدى (تاريخ الخلفاء للسبوطى
بيت ١٥٩).

٣٣ (٣٣) مظفر ابوالعز بن ابراهيم العيلانى
الجبلى. موفق الدين ديه شهرت بولمش
مصرلى اديب وشاعر بر ذات اولوب ٦٢٣
تاريخك وفات اولمشدر. (وفيات الاعيان
ج ٢ بيت ٩٨).

٣٤ (٣٤) ورقة بن نوفل بن اسد القرشى.
حضرت خديجة الكبرى ايله اتالرى برطوخمه

بدر صوغشندن صوك صوقر ايدى و بر
روايتنه كوره آناسندن صوقر حالده طوخمشدر.
(فتح البارى ج ١ بيت ٦٧). حضرت خديجة
الكبرى رض الله عنها نك آناسى فاطمه ايله
اوشبو موذن ابن مكنومنگ آناسى قيس
بر طوخمه لر در. بعض كيمسه لر بونگ اسمنى
عبد الله ديبورلر. مفسرلر خبرينه كوره
«عيس ونولى ان جاء الاعمى» آيتنده اولان
«اعمى» دن مراد اوشبو ذاتدر.

«وام مكنوم اسم امه» ديه چك اورنده
مهوقلم اوله رق «كشاف» ده «وام مكنوم
ام ابيه» ديه يازلمش، مدارك وغيرلر اوشبو
سهوگه اولدغى كى اقتفا ايلامشدر. اوشناق
كشافك : «واستغافه على المدينة مرتين» ديد
يكى شاذ روايتنى بياواى، مدارك وغيرلر
تمامى ايله قبول بيور مشلدر. ابن مكنومنگ
مدينه ده اون كره خليفه اوله رق فالديغنى
الحافظ ابن عبدالبر حضرتلرى تصريح
ايلامش (١) وابن الاثير ده زبخشى ماخذنى
اولان قناده سوزى حقنده : «واما فول قتادة
عن انس ان النبى صلى الله عليه وسلم استعمل
ابن ام مكنوم على المدينة مرتين فلم يبلغه
ما بلغ غيره والله اعلم» ديمشدر. (٢).

٢٧ (٢٧) عهق. بخاراده مشهور بر شاعر
اولوب، يوز ياشلر نده ايكان وقتده ٥٤٠ تاريخ
بخنده وفات اولدى. آخر عمرنده صوقرا
يمشيدى. (قاموس الاعلام. بيت ٣٢٢٢).

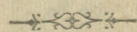
٢٨ (٢٨) قناده ابو الخطاب بن دعامة. بيوك
مفسرلردن و مشهور محدثلردن ايدى. بونگ

(١) الاستيعاب فى معرفة الاصحاب. ج ٢ بيت
٢٢٢٢.
(٢) اسد الغابة. ج ٣ بيت ٢١٧. الاستيعاب فى
معرفة الاصحاب. ج ٢ بيت ٢٢٢٢.

ایندی . اوزون عمر سوردی و کوزلری ده
صوقر ایندی . بر روایتہ کورہ رسول اکرمی
اڭ ایلک تصدیق ایدن واڭ اولگی صحابہ
اوشبوذاتدر . (نور البیقین بیت ۳۰) .

ذیل

تابدیغمز مشهور صوقر لر شمدیلک
بونلردر . ایندی بز دن صوکلر کندیلری
تابمش صوقر لر نی بیغوب بزم اوشبورساله مزگه
قوشوب ترتیب ایتسہلر بر کتاب میدانه
کلور . فقط اورامده یوروچی یا که تراویچلرده
قرآن ختم ایتیکدن باشقه کهائسی اولمغان
صوقر لر دگل ؛ بلکه معتبر اثرلرده اولان
بیوک ذاتلر نی بیغوب ترتیب ایلر لر . یوقسه
اورامده یوروچی صوقر لر نی بازار ایچون
کاهدلر یتماز و عدرلرده وفا ایتماز .
(آخری وار)

«شورا» سؤالینه جواب

اوشبو مملکتده یسراق بابالرمز اولان
بلغار ترکلری اوزلرینک اوستلرینه کلمش تانار
لردن اقتصادی ، سیاسی ، ادبی ، دینی جهتلردن
فائده کوردیلر می ، ضررمی ؟ (شورا ، نومبر ۱۱)
بلغارلریرینه تانار - مغول عسکری آباق
باصقاچ حکومت اشلری تانارلرده فیچه یور
تلگانگه هم برلی خلق تانارلرنک کوب عادتلرینی
قبول ایتوب ، تانارلرنک باشقه خلقلردن آیریله
طورغان ، ما کملرگه بیک اطاعتلیک صفتی ، آنلر
ناثیری ایله هم ما آوروپانک شرفنده یا شاوچی

خلقلرده بیک محکم برلشوب فالغانغه
ودشت قیچق خانلری آره سنده برگه ، اوز باک
کبی خلق طرفندن سو بوکلی واسلامغه بیک
اخلاصلی خانلر بولغانغه و اول خانلر ، طبیعی
کوپرا کی مسلمان بولغان برلی خلقنک ناثیری
ایله ، اسلامغه کوکل اوپورتوب آنک فائده سینه
کوب اشلر اشلانگانگه ، اسلام دینی خانلرینه
محببتلی اهالی ده هم بیک قی برلشوب قالمشدر . اول
زمانلرده غی بلغار خانلرینک هم اولگی رک
تانار خانلرینک بغداد خلیفه لری و عرب خلقی
ایله قوتلی مناسبتده بولندلر فندین ، تانار - بلغار
علماسی هم معنا بغدادغه و عرب علماسنه تابع
اولوب ، (طبیعی عربلر کوب مرتبه آلت و هر
جهتدن اول وقتده غی دنیاغه خصوصا مسلمان
قوملرگه استاذ ایلر لر) اول زمانده غی هر بر
مسلمان قوملرینک عادتنی بو بیچه دشت قیچق
علماسی هم عرب تلی و عرب کتابلری تحصیل
ایلن شغلانوب عربیانقه کروب خدمت ایتکان
بولسه لرده اوزلرینک آنا تیللرینه اوز ادبیا
تیلرینه ایتکان خدمتلری یا که برده بولمغان ، یا که
بولسه ده اهمیتسز بولغانغه تاغیرسز و اثرسز
قالغاندر . هر اشد آفتور یتیت گه شهرتگه ابارونی
بارانا طورغان ، شول جمل دن ما کملرینه
درست اطاعت ایله خار جیلر طرفندن «دنیاده
اڭ بسرنچی طوغری ملت » اسمنی آلمان ،
تانار ملتی علم بابنده هم اول زماننک آفتور
یتیتی اولان عربلرگه و عربیانقه بیرلمشدر .
واقعا فولتورا (نمندن) اوزی اوک اول
جهتلرده اوزندن تسویان ملتلر نی بیگوب
کیلمشدر و بیگه کیلمکده در . اول وقتلرده غی
عرب تمدنی عرب تیلینک ، خصوصا اول تیل
تانار - بلغارلرنک پک نق بیرلگان اسلام ایله

فقط علما و خانلر الحاصل آفتور بیتلی کیشیلر کر ک دین و کرک دنیا جهتندن بولسون فی گنه آیتسه لر، شونی اهالی مقدس استعمال ایته طورغان و بر برینه بیتکوزه طورغان بولغا نغه، اول وقتده غی بعض علمانک و قتلی غنه مسؤلار و اقتضای حال ایله بیرلگان فتوی لری و سوزلری باریسی دا، گر چه اسلام دین ناک اصل قاعده لرینه تعلقی بولماتسه لرده، بر وقتده شول علما اوزی شونک کیریسنه سو یلاسه ده بیگه آلهاسدای صورتده، قانون بولوب اهالی ناک کوکلینه برکیش وشول بر گولر بیگ ییللر غه اوزلرینک اثرلرینی قالدیر مشار دره.

سیاست و اقتصاد جهتلر ندرن قاراغانه کیاو چی تاتارار یرلی بلغار لر غه اوزلرینک اصول اداره لرین، عادتلرین قبول ایندر گانکه کوره - آبروم صاناو باراسه - بو ایکی روغنک فانتا شورندن حاصل بولغان بلغار - تاتار ملتی و آنلر ناک «دشت قبیچق» نام حکومتلرینی توزوده کیلوچیلر بیگدی لر، یعنی دشت قبیچق چن تاتار چه بر حکومت اییدی، بو قوشلشودن پیدا بولغان تاتار - بلغار ملتندگی، تاتارلر ناک آسپادن اوک آلوب کیلگان، آفتور بیت گه بیک اطاعتلی بولو خاصه لری، خانلر ناک اولگا نلرینی معبودلر برله بر درجه ده طوتوب مجوسی وقتلر نده آنلر غه طابنور درجه سنده حرمت ایلولری، هم اهالی ناک هر بر اشد معین خان شولای قوشه نغه غنه بر اشنی قیلولری، ملت، وطن، شهرلر ده خان و آنک قلیچی عزیزک طونولوی کبی هادتلر - عمومیتله تاریخن بولغان قاعده بوینچه - خصوصی پک الوغ واقع لرده زور بها درلقلر غه و غایبه کورسانولر گه سبب بولغان ایچون، فائده لی بولسه لرده، اداره

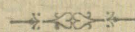
یقین مناسبتده بولغانلقدن، تاتار - بلغار علما سینی اوزینه اخلاص قویدروب آنا تیللری ایله و آنک ادبیاتی ایله شغللنونی علمانک خاطر ندرن چغاروی طبیعی هم بکل واقع بولمشدر چنگز و آنک نسلندن کیلگان باشقه خانلر ناک دین گه تمام حریت بیدرولری ورعه گه دین و ملت، تیل و لسان جهتلر ندرن فلانلردن فارامچه فقط کشی، صادق تبعه، نهادر هسکر نظری ایله گنه فار اولری هم صوکر اق خانلر ناک کم گنه بولسه ده و بنیدی گنه تیل ایله بولسه بولسون کتاب بازسه آکا کوب هدیه لر قیلولری و کتاب آوراضی آلتون کموش بیدرولری سببلی، اول وقتنک اک توز ائلگان فنی، و دینی کتابلر طولی بولغان عرب تیلی ایله اثرلر ترتیب ایتر گه و هر ب متلرینه شرح حاشیه لر چوارلاو غه تاتار علماسنه برده مانع قالمغان در.

دشت قبیچق خلقی اوز تیللری و اوز ادبیاتی قوتلاب ترفی ایندرمگانگه، اوزلرینک عرب تیلینه ایبارولری اورنیده کورش - باری و ملت حکومتلری اولان باشقه خلقلر غه اصلا کوچلاوسز طبیعی صورتده اوز تیللرینی لغات و عادتلرینی قبول ایندررک، کورشی لرینی و ملت حکومتلرینی روم و غربی اروپا ناه شیرندن صافی آلورلق یعنی آنلر ناک تا شیرینی اور ناه شیرلری ایله بیگه آلورلق و بار ندرن ده بیگرهک، احمه سال صوگندن بر وقتنی اوزلری باشقه لردن بیگلسه لر تیللری باشقه تیللر گه بیگله اساک درجه ده قوتلی ادبیاتلری و قوتلی تیللری و ملی تم نلری بولمغان. ناگاه قرالرنده غی قلیچلری توشسه ده باشقه لرینی اوز ناه شیرلرنده قالدیرلق و اوز تیللرینی باشقه تیللردن یوتدرماسلق قوت یاصی آلمغا نلر. قوللر ندرن قلیچلری توشو ایله غیبی لر گه قارش بر قوتلری ده قالمغاندر.

ايچون ، تاغى دە درستك ايتوب اينكاندە ، دشت قېچق كېك الوغ بىر مېلىكتى كۆپ يىللىغە دوام ايتىرو ايچون اوڭغايىسىز عادتلىر بولمىشادىر . بوتوسلى ادارەلەر خانلار عقلى تىدىپىرلى ھەر بىر مېلىكت اشىن بلوب پورتكاندە بارى طورغان بولسە لردە ، اوزباك خاننىڭ روس كىنازلىكلىرى آره سىندە بىرسىنى كوتاروب يىاروى كېك كېسك گنە پك الوغ خطلقلر ياصاب قوبولرى ھەر قايسى شول ادارە بىر گنە كىشى كېقىنە تابع بولولرنىڭ ھم اھالىنىڭ اول ادارەچى گرچە خىلا قىلسەدە كوز بوموب آنىڭ نلاگانىن بىرىنە يتكرونى اوزىنىڭ مقدس بورچى دىپ بلولرنىڭ نىتىجەلىرى بولمىشدر . ھم بىر خاننى تىنكە چقارو ايچون بىر بىرسى ابلە صوغىشىو كېك ملىت ووطن ايچون پك ضررلى اشلىرىنى يعنى اھالىدە وطن سويو سياست گە اھمىت بېرولر بولغان وقتدە اشلانمى طورغان اشلىرى خان كىفى ايچون اشلىرگە باطرچىلىق قىلولر بارسىدە شول آفتورىيىت گە اطاعت نىتىجە لىرىدولر .

(آخىرى وار)

نجىب حلفىن «قران»

روسىيە مىسلمانلىرىنىڭ

ترقىيلىرى

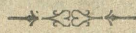
تاتار تىلىدە ادىيات جدىدە دورى با شلاندقن بىرلى روسىيە مىسلمانلىرىنىڭ قىصور لرى ، تعصب و جهالتلىرى ھىندە كۆپ نرسە لىر يازلدى . اولىڭى فكلر ، ھىركىلر ، عرف و عادتلىر تىقىپ ايدلدى . انتباھ افكلرگە

طرىشىلدى . فقط مىسلمانلارنىڭ قىصورلارنى كورساتوشول قىدر كوپايدىكە ، ايندى يازوچى لردە اوڭچىلار دە بولنلارنى يازمىق و اوڭومىق دن طوبىدىلر .

درست ، بىر شىخىنىڭ پا كە بىر قوم و ملتنىڭ ترقى بولىنە كره آلورى اوزىنىڭ قىصورلارنى اوزى كوروب اعتراف ايتوگە موڭوقىدەر . اوزىندە ھىسن ظنى بولغان مقررور بىر آدم ترقى ايتە آلمايدىر . لىكن ايكنچى طرفدىن باقلىدە ، بىر شىخىنىڭ پا كە بىر ملتنىڭ اوزىنى داۋما قىصور و تىدىنى اچىدە كوردى ، اوزىنى ھەر جەھتلە باشقىلاردىن توبان ، اشلىكسىز واقىدارسىز ھىس ايتووى اول شىخىنىڭ پا كە اول ملتنىڭ كوڭلى بوپوڭوغە ، روھى توشوگە ، غىرتى قايتوڭغە و ماۋىوسىيىنە دە سبب بولادىر . ھالبۇكە ، نە قىدر قىصورلى و توبان درجە دە بولسە دە بىر ملتنىڭ و بىر شىخىنىڭ بىخى جەھتلىرى ، كوڭل كوتارلىك بعض صىفتلىرى بولماي مەمكىن دىگىلىر . نىل كە ، ھەر جەھتتە ترقى و كمالاتنىڭ كىڭ يىسوقارى طبىقەلەرنە ظن ايتىدىگىز باشقىە خىلقارنىڭدە بعض بىر قىصورلى و ناچار صىفتلىرى دە واردر و بونى آنلر اوزلرىدە اقرار ايتىمكە درلر .

ھازىرگە قىدر يازلغان ادىيات جدىدەمىز ايچىدە تاتار لرنىڭ ھەھومىتىل روسىيە مىسلمانلىرىنىڭ بىخى جەھتلىرىدە دائىر يازلىش سطر لىر و آنلارنىڭ كوڭللىرىنى كوتارە چك ، روھ لرىنى قونلىندىرە چك و غىرتلىرىنى آرتىرە چق سوزلر وارمى عىجا ؟ اھتمالكە واردر . فقط يوق درجەسىندە آزدىر . اما دىپە چكىستىز كە ، بىخى جەھتلىرى بولماغاچ آنى نىچك يازمىق كرك ؟ باقەلم ، بو فكلر طوغرىمىدىر . بىز اوزمىزنى اوزمىز ما قىطامىق .

احوالنى بيلمك ايله اڭ مشهور بر ذات اولان موسيو « ۋامبرى » نڭ روسيه مسلمانلرى حقندە غى فكري و آنلرده نه لر كوردىڭى بز نڭ ايچون شايان اھميت اولدىغندن، اورنبور غدە مدرسه ۋ حسينيە دە معلم لك اينمىش اولان فيض الله افندى طرفندن ترجمە ايدىلن بو رسالە نڭ بعض بر برلر ينى « شورا » غە كىلە چڭ نومردن اعتبارا درج ايدە چكز.

ايلىك اسلام آقچەلرى

(باشى ۱۷ نچى نومبردە)

II

آخوند جنابلرىنڭ بزە ابراد ايلامشى بعتلرىنڭ بوندن صوڭ ذكر ايدلنە چك قىلمىز ينە اولان مئافەلەرمزگە نىگىز اولسون ايچون « مسكوكات عتيقه » حقندە بر ايكى جىملە سويلرگە لزوم واردر . شونڭ ايچون بزىر بو يردە بونلارنى سويلرگە لزوم كوردك .

« مسكوكات قديمه » فىنى يڭى بر فن اولوب، ايسكى مؤرخلر بوڭا لازم درجەدە اھميت ويرمادىكلرى بو كوندە اقرار ايدىلشدر . اسلام مؤرخلرى دە مسكوكات علمى، كلەچك زماندە بيوك اورىن الاچغىنى ومھىم شيلرە خادىم اولچغىنى خىباللرىنە كتورمامش اولسەلر كركىركە، بو طوھورودە اولان خبر لرى غايت مختصر صورتدە وكوبسى دە طفىلى اولرق ذكر ايدىلشدر . روايت اخبارباينك اعتناسى كامل اولوب ھنى اڭ جزئى شيلر

بو، كىلشمى . بز اوز، بز نڭ حقەزدە چىت كىشيلرنڭ سوزلر ينى طڭلاب قارىق. بتونلاى چىتدە اولدقلىرى حالدە بزنى قاراب، بز نڭ اھمال وھركاتمىنى كوزە توب طور وچىلر بار . ھەدە بونلار نڭ بعضيلرى ملتىرنڭ تىنى و ترفىلر ينى تەقىر اينە آلا طور غان علم وھرفان صاحبلرى، بحق فاضل ذانلردر .

بر طاقم اسباب تارىخيە ايله تاتارلر وھمو مېتلە روسيه مسلمانلرى بو كونگى كوندە معارف و ترفيات فكريە چە پك توبان درجە دە دلر . بو قابل انكار دگلدردر . لكىن بونلار نڭ اولدە گوزل بر مەنبەلرى، شانلى تارىخلىرى، تىل و ادبياتلرى، جھان يوزندە اسملرى بار ايدى . بونلر آره سندن معارف و مەنىت خادملرى، علم و فكر اھللىرى يئشمەشدر .

بو كونگى مسلمانلردە شونلر نڭ بالالر يدر . بونلر نڭ طامرلر ندە غى قان شول ھەتلى بابالرنڭ قانيدر . ملتىرنڭ دائىما بر حالك طور مادىغىنە، بعضا ترقى و بعضا تىنى ايتدىگنە تارىخلر شاھىدر . حسن اخلاق، صبر، سكو نت، نھىل و اجتهاد كىبى بر چوق گوزل صفتلر ايله متصف اولان روسيه مسلمانلرىنڭ دائىما بو حالك قالمايە چقلىرى، اوزىنڭ اسبابى حصولە كلە رك يواش يواش ترقى ايدە چكلىرى پك معلومدر . اوشبو ترقىنڭ بز دە حاضر وك باشلاندىغىنى ۋىنگر علماسندن، بو دا پىشت دار الفنونى نڭ پروفيسورى، مشهور مەششرق موسيو « ۋامبرى » جنابلرى كورو . دقتە آلەرق نەسە چە مخصوص بر رسالە بازمىش و بو رسالە بتونىلە روسيه تاتارلرىنڭ مەنىت و ترقى يولندە غى حر كىلر ينى بيان غە حصر قىلنمىشدر .

آروپا علماسندن، شرق قوملرىنڭ

مسموعین اولمشدر. اشهر شول منوالده اولد
بغی حالده کندی لسانم زده مختصر بر اثر اولنما سی
تیلمز و ادبیاتمز ایچون بیوک بر قصور اولسه کرک.
فقط حق سبحانه و تعالی بعض بنده لرینی بویله
مهم شی گه موفق ایتمک چکی ائک لذتلی امیدلر
مزدندر.

مسکوکات عتیقه فنی، ریاضیات قبیلندن
جدی بر فن اولوب موضوعی ده حقیقی و مشا
هد آندر. شوناک ایچون بو فن عالمی طرفندن
قرار ویرامش و قبول ایدلمش سوزلری
مادام که بر دلیل قطعی به مخالف اولماز، قبول
ایتمک لازمدر.

«مسکوکات عتیقه» عالمی فاشنه ایسکی
اسلام دولتلر نده صوغولمش آقچهلر «رسمی»
و «غیر رسمی» اسمنه اولارق ایکی گه آیر-
لور (۱). رسمی و غیر رسمی سوزلری بو
کونده مستعمل اولان معنا ایله دگل بلکه اصطلا
هی اولان «ملی» و «غیر ملی» معنالرنده در.
اهل اسلامک اوز طرفلر نندن و اوزلرینک
عربی خطلری یازلوب صوغولمش آقچهلر
«رسمی» (ملی) اولوب ده فارس و روم
آقچهلرینی تقلید ایتمک صوغولمش آقچهلر
«غیر رسمی» (غیر ملی) اعتبار ایدلنور. رسمی
آقچهلر ایکنچی مرتبه ده «شرعی» و «غیر
شرعی» اسمنه ایکی گه آیرلور. اسلاملر
طرفندن هیچ نقشمز صوغولمش شیلر یالکز
اولچا و اعتباری ایله یورتلر یکنر نندن حقیقی معنا
سی ایله «سکه» و «نقود» کلمهلری آنلرنی
شامل دگلدر. آنلره درهم و دینار اطلاق
قیلنوق واقع ایسه دینار و درهم فی الحقیقه اولچا و
اسملری اولایغندندر.

(۱) اسلامی و غیر اسلامی سوزلری ملی و غیر ملی
سوزلرینه مساویدر. اسلاملر طرفندن صوغولمش
غیر ملی آقچهلره «غیر اسلامی» هم دییورلر.

حقتده عریض و عریق تفتیشلرنی اوستنه التزام
ایدن ابوالفرج الاصبهانی کندینک «اغانی»
سندله ظنزه کوره بو مسئله دن سکوت ایله
کجهشد. عبدالملک بن مروان ماجرالری
سویلان دیکی یئرلر دن بالقصد تفتیش ایتمک
ایسه ده کوزمه بوکا دائر بر شی کورلما
دی. بیلیمورم هیچ یازمادیهی، یا خود کوز
مز اخلاص خدمت ایتمادیهی؟

هر حالده امام مبردنک «الکامل» نام
اثر نده: «کم ترک الاول للاخر» ذیدکینه
مصدق اولان بختلر دن ده بری اوشبو مسکو
کات مسئله سی اولسه کرک.

«مسکوکات عتیقه» علمی هر نه قدر
تاریخن بر شعبه اولارق یورتلمش ایسه ده شمدی بو
کون عالمی بونی تاریخدن آیروب مستقل
بر فن اعتبار ایدلر و ائک بیوک ذاتلر ده بونکله
اشتغال ایلرلر. بو فن طوغر و سنده اولان سعی
و جدیتلر شول درجه گه یتمشد که حتی طوفان دن
صوک اولان آقچهلر نک اقسام و انواعلری حقتده
متصل سلسله لر نوزوب کتورر گه موفق
اولمشلر در.

«مسکوکات عتیقه» فنی سببندن ایسکی
تاریخلر ده مجهول اولان کوب شیلر معلوم و شبهه لی
اورنارده تعمیر ایدلنوب طورلور. شویله که عصر
حاضرده تاریخ ایچون ائک بیوک خدمت ایدن
شیلر نک بری ده «آثار عتیقه» اولوب آنک
ایچنده ده ائک معتبری آقچهلر در. قبر تاشلری،
خانون قز زینتلری، اوی اسبابلری بوندن
صوگره در.

مسکوکات عتیقه حقتده بر چوق نشریات اولد
یغنی اکثری ده اسلام آقچهلری، رسملری و تاریخ
اسلاملرینه عائد اولوق اوزره آور و پاده سکز جلد
دن عبارت بیرک بر کتاب تالیف ایدلر دیکی

احتمال که اسلام طرفین صوغولوش « غیر ملی » آقچهلر بتون بئونه اونودلوب بتمش اولورلر ایدی .

بزم طنهزه کوره اسلاملارنڭ ایسکی آقچهلری حقنده اولان خبرلر ایله اڭ کوب مشغول اولانلر بلاذری ایله مقریزیدر . فقط بونلر نڭ اشتغاللری پالنگز روایت جهنندن اولوب . آثار شتیقه نقطه نظرندن دگلدر . کندیلری خبر ویرمکه اولان آقچه لرینی کندیلری کوردیکلرینی بیان ایتمز لر ، کوردیکلرینه دلالت ایده چک قرینه لرده ایراد ایلمازلر . کتابلرینی تفتیش ایتد یکنزده بز بویله ماده لرگه مصادف اولماق . حالبوکه مسکوکات عتیقه عالملری بونی کلیا باشقه طرزده تفتیش ایلرلر ، تابلش آقچه لر حقنده قیلنی قرقه یارر درجه ده معلومات ویررلر .

بو کونده اسلام حکومتلری ایسکی آقچهلرینی موزه خانهاره جمع ایدرگه وخصو صی آدملرده بویله شیلر ایله اشتغال ایلرگه باشلادیلر . احتمال که بونڭ سببندن پک کوب یگی معلوماتلرغه نائل اوله بیلورلر . ایشته یازارغه قصد ایتدیکنز مختصر مقدمه اوشبودر . بوندن صوڭ یازاچقلرمزی اوقویه چق اولان ذاتلر اوشبو مقدمه نی خاطر لرنده طوتهق ایجاب ایدر .

بلاذری بر اورنده : « عبدالملک بن مروان درهم ودینارلرنین مقیم ، اسلاملر آراسنده برده یازوسز و نقشسز درهم ودینار لر اولنور ایدی » دیبور (۱) .

ایکنچی بر برده ده سعید بن المسیب که اسناد ایله نقشیل دینارلرنی عبدالملک بن مروان

(۱) فتوح البلدان . بیت ۴۷ .

آقچه مسئلهسی حقنده سوز سویلاوچیلر ، یازوچیلر ، عربی تاریخلرنی تفتیش ایدوچیلر ایچون اڭ ایلیک اوشبو مسکوکات عالملرنڭ اصطلاحلری ایله آشنا اولورغه تیوشلی .

اسلاملارنڭ « غیر ملی » اولان آقچهلرندن عرب تاریخلری پک آز بحث ایدرلر . بونڭ سببی ایسه برده عبدالملک بن مروان ملی (رسمی) آقچهلر صوقدردیغنده غیر رسمی اولان آقچهلرینی خصوصا مصعب بن زبیر طرفین صوغولوشلرنی دشمن اسمنی دنیادن بترمک قصدله بار کوچی ایله بیغدروب تکرار صوقدردیغدر . وایکنچیدن مذکور « غیر رسمی » آقچهلر تمام قیصر و کسری آقچهلرینه تقلید ایدانه رک صوغولدیغسی ، فرق ایسه آنهق پهلووی و روم حرفلری ایله یازلمش اسملرده گنه اولدیغندن بونلر تمام روم و فارس آقچهلری حسابنه یوردگیدر . پهلووی ولاتین حرفلری ایله یازلمش یازولرنی اوقومق شایع دگل بر مملکنده بویله حاللر پک طبیعیدر . ایشته پک کوب مورخلرنڭ اوشبو عامه فکرینه تابع اولرق غیر ملی آقچهلردن حتی خبرلری اولمادیغنی ده ظن ایدنلر وار . واقعا بو پک ممکن اشدر . روسچیهیه آشنا دگل کیمسهلرنڭ آخونسد بابازیدوف جنابلرنڭ « اسلام اڭ علوم که هم خریستیانلرگه نسبتی » نام اثرینی بر روس کتابی حسابنده یورتمه سی عیب سانالماز ، بویله ایدن کس معذوردر .

آرووپاده اولان « آثار قدیمه » جمعیتلری بالقصد منحصلا بیاروب تدمرو بابل خرابه لرینی ، مصر و سوریه ده اولان ایسکی شهرلرنڭ بقیه لرینی قازیتماش اوله لر و ایسکی اثرلرگه ۱۸۷۶ بو درجه ده اهمیت ویروب تدقیق ایتدیله لر ایدی .

قبل ذلك كتابة بالرومية وعلى الدراهم
كتابة بالفارسية « ديبور (۱) » .

۸۶ نچی بیل حادثه لرینی ذکر ایندیکی
یرده مؤرخلرنک استاذی اولان ابو جعفر
محمد بن جریر الطبری : « وفي هذه السنة
امر عبد الملك بن مروان بنقش الدنانیر
والدراهم » ديه بیان ایلمشدر (۲) .

دائرة المعارف سوزی تها نوی سوزینه موافق
بلکه آئی عینا نقل ایتمشدر (۳) .

مقریزی ديبور : « حجاج بن يوسف
طرفندن صوغولمش آقچهلر مدینه کلدی .
بو وقت مدینه ده صحابه لردن بعض ذاتلر
هنوز سلامت اولورلر ایدی . حجاج آقچه
سینک نقشین یاراتمادیلر ، زیرا صورت
توشولمشیدی . فقط کبار تابعیندن اولان سعید
بن المسیب حضرتلری اوشبو صورتلی آقچهلر
ده باس کورماز ایدی » .

ابن حجرنگ بغضاری شرحنده (۴) ،
شوکانینک منتقی الاخبار شرحنده (۴) ، ابن
خلدونک کندینک تاریخنده (۵) سویلامش
اولدقلری سوزلرنک مجموعندن ایلسکن
معین بر قراری اولمغان بلکه یالکز مثال
ایله تطبیق ایلدوب یورلمش درهم و دینارلرنی
اوزلرینک حقیقی اولچاولری ایله نقشلاب
(یازوب) اڭ ایلك عبدالمک بن مروان
صوغولدیغی آڭلاشلور ، دیمک : عبدالمک
بن مروان ، ذهنا معلوم اولان درهم و دینار
نی خارجه هم حسی صورته معلوم ایتمش ،

صو قدردی « ديه روایت ایلر (۱) . و اوچو
نچی بر اورنده ده : « زکات ادا قباورغه مجبوریت
اولدیغندن ارچا و گه طوغری ککبتوروب
اسلاملر درهم و دینارلر ضرب ایندیار » ديه
یازار (۲) .

مقریزی : خلافتندن سکزنچی وهجرتندن
اون سکزنچی ییلده « عمر الفاروق حضرتلر
ینک بعینه کسرالر درهمی روشنده درهلر
صوغولدیغنی خبر و یروب ، بونلرنک ایسه
کسرالر درهلرندن اولان فرقی ده
آچق بعض بر عربی کلمهلر یازدردیغنی
جهندن اولدی ، ديبور (۳) .

تها نوی هم درهم حقنده : « والمشهور
ان تدويره في خلافة الفاروق رضي الله عنه
وكان قبله على شبه النواة بلا نقش ثم نقش في
زمان ابن الزبير » ديبور (۴) .

هجرتندن ۶۱ نچی ییلده « یزد » ده ، ۲۸
نچی ۳۹ نچی ییللرده « کردستان » ده ، ۲۸
نچی ییلده « هرنگ » قصبه سنده اسلاملر
طرفندن صوغولمش آقچهلرنک استانبولده
مخفوظ اولدیغنی و عربی حرف ایله ده « بصره »
ده ۴۰ نچی ییلده صوغولمش آقچهنی کوروب
اوقودیغنی جودت پاشا کندینک تاریخنده
یازمشدر . (۵) .

فوات الوفیات صاحبی : « وفي ایام عبد
المک بن مروان نقشت الدنانیر والدراهم
بالعریبة سنة ست وسبعین وکانت علی الدنانیر

(۱) بیت ۴۷ .

(۲) بیت ۴۷۱ .

(۳) بیت ۴ - ۵ .

(۴) کشاف اصطلاحات الفنون ج ۱ بیت ۵۳۹ .

(۵) تاریخ جودت ج ۱ بیت ۲۷۷ ، بو آقچهلردن

۲۸ تاریخلی اولانی حضرت عثمان عصرنده و ۳۸ ، ۳۹

تاریخلیلری حضرت علی زماننده صوغولمش اولورلر .

(۱) ج ۲ بیت ۱۵ .

(۲) تاریخ الامم والملوک ج ۷ بیت ۶۴۲ .

(۳) ج ۷ . بیت . ۶۷ .

(۴) ج ۳ . بیت ۱۹۹ - ۲۰۰ .

(۵) ج ۴ . بیت ۲۶ .

(۶) ج ۱ بیت ۱۲۷ .

زكات ومهر طوغرولرنده تقدير ايدلنور ايجون
هقيقى بر اولچاو وجوده كتوروب خلق ايجون
فائدهلى بر اش اشلامشدر .

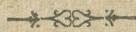
شوكا كوره ، بو كونده شرعى درهم
وشرعى دينار اولچاوارىنى بيلورگه قصد
ايدن كيمسه لر عبد الملك بن مروان
دينار ودرهملى ايله تقدير ايدر اولسهر
مطلوبلى حاصل اولچقدر .

بو پرده نقل اينديكمز مورخلرنىڭ خبر
لرندن چىقاق نتيجه اوشبودر : (۱) اسلام
لر پك مقدم اولارق حضرت عمر زمانده
التون وكوش كيمسا كلرنندن نوكر اكلاب
درهم ودينار باصاديلر . (۲) مذكور حضرت
عمر زمانده كسرالر درهمينه تقليد ايدرك
درهم صوقديلر ، فقط اسلاملر اسهينه صوغو
لدىغى بيلدر ايجون اولسه ترك بعض بر
عربى كلمه لر يازديلر (پهلوى حرف ايله اولسه
كرك ، روايتلرنى جمع ايتك ايجون بويله
بر قيد كه لزوم وار) . (۳) الك ايلك اولارق
۴۰ نچى بيلده «بصره» ده عربى حرف ابل مى
آقچه صوغولدى . (الك ايلك مرتبه ده اولارق
عبد الملك بن مروان ، اسلامى آقچه صوقدر
دى ، دييوچيلره بونىڭ خبرى بنامش ايد
يكى (۱) دليله محتاج دگلدر) . (۴) هم اسلامى
هم شرعى اولارق الك ايلك اولارق عبد الملك
بن مروان درهم ودينار صوقردى . اوشبو
جهندن بو خبرلر آراسنىڭ بر برينه مخالفت
يوقدر . اساسلى اعتبارنچه جملهيىنى برگه

(۱) احتمال كه بصره آقچيسى اسلامى وملى اولسه
ده «غير شرعى ، اولور . شول جهندن ابن الاثيرنىڭ
عبد الملك مطلقا شرعى واسلامى درهم ودينار صو
قردى ديدىكى سوزى تاويلسن فلانسن درشت اولور .

جمع ايتك ميمكن . فرعى جهندن اولان
مخالفلرنىڭ بو كاضرى يوق .

(آخري وار)

مشروطيت، طوره هم شريعت

دولت عثمانيه ده اداره مشروطه بولغان
دن بىرلى روس مطبوعاتنده و آندن كوچر بيلوب
بزننىڭ تاتار غزته لرنده ، شريعت اسلاميه نىڭ مشرو
طيت اداره گه مساعده بولوب بولماوچىلىغى
تيكشيره باشلادى . بو مسئله چيچينده زور
ومهم بر مسئله در .

بىش آلتمى بيل اول ، عثمانلى دولتنىڭ تشكىلاتى
حقنده بر رساله يازارغه طوغرى كىلگان ايدى .
معلومدر كه دولت عثمانيه تشكىلاتنىڭ نىگزلرى
ايسكى ترك عادت قانونلرى ايله اسلام شريعتى
در . بو سببله مذكور رساله نىڭ مقدمه سنده ،
ايسكى ترك قانونلرنده هم شريعتدن ، قصه افنه
بعث ايتو نبوش بولغان ايدى . منه حاضر ،
ايسكى ترك هادت قانونلرنىڭ (Обычное
Право) هم شريعت اسلاميه نىڭ ، مينم آكلامشيمه
كوره ، اداره مشروطه گه نيهوك قاراغانلرنى شول غير
مطبوع رساله مقدمه سندن بالاستخراج ، «هورا»
اوقوچيلرينه عرض ايتك بولام . خطالرنى
كوروب بيلدرگان كيشى بولسه بيك كوب رحمت
ايترم .

ايسكى ترك جمعيتلرنىڭ قانونلرى فقط
عادت (обычай) دن عبارتدر . توركلرنىڭ
احوالى يازغان خطابلى ايسكى بر مورخ بو
طوغر پرده شويله ديدر : «توركلرنىڭ يازيلمىش

قانونلىرى يوق؛ حکملىرى فقط عادت بويىچە در. «
 هادت قانونى ابكى درلودر: برسینه
 «يساق» ابكنچيسنه «طوره» ديلر
 «يساق» امر ونهى، نظام معناسنده در؛
 «طوره» هادت، تعليمات ديبكىر.

تورك جمعيتلرنده تشكيلات سىياسيه
 هر زمانه بر باشلىق (Монархия) بولوب
 كىلىدى. تورك حكمدارلىرى تبعه لىنه بالالىرى
 شكالى ابتوب قاراغانه، مستقل (самодержець)
 بولاسه لرده، استقلاللىرى كىفيلك درجه سنه
 اوق توشى ابدى؛ حكمدار، هر دائىم
 يساق و طوره بويىچە ايش يورتورگه مجبور
 ابدى.

على العموم تورك حكمدارلىرىنى «خان»
 دىوب آتيلر. خانلق رنبه سى هم ارثى
 (Наследственный) هم انتخابى (избираемый)
 در؛ خان اولگاندن صوك، آنك بويىنه
 مطلق بالالرنىن ياكه فرنداش اروغلرنىن
 براى، خلقنك صاپلاوى بويىچە خان ابتوب
 قوبه لىر. بوقارىسده ذكر قىلغىن غطاي
 مورخى يازدر: «توكبولر (توركلر) حكمدار
 قوياسى كىشيلرىنى طقوز فات كوتاروب، آند
 ابند بوردگندن صوكغىنه خان دىوب طائىلر»
 تورك خلقلىرى، هر وقتده، زور جمعيتلر،
 زور امپراطورلقلر ياصارغه هوملى ابدى.
 بيشنچى عصر ميلاديه، شوندايون زور بر
 امپراطورلىق ياصاغانلر بىن، اسكى تورك
 حكايه لرى روايت قىل در. امپراطورلقلنك
 باشنده بولغان كىشيكه «ايل خان» ديلر ابدى.
 ايل خان، تورلى خلقلر، تورلى قبيله لىر خانى
 معناسنده در. «۵۶۲ نچى سنه ميلاديه ده،
 ايل خان موخان غطاي چىنندن قافى طاوارىنه،

ولغا ايدىلنه مدلى بولغان بىرلرگه حكم قبلا
 ابدى،»

بو بىك كىك ايل خانلىق، حاضرگى
 فرانسه يا ايتاليا كىبى تمام بر لشكن بر دولت
 و ملت بولماينچە، گرمانيا، آوستريا شكلى
 متعدد خانلر، مختلف قوم و قبيله لىر مجهوئى
 ابدى؛ ايلخانلىق بىر نوع دول منفقه
 (Федерация) حالنده ابدى. ايل خانلرنى
 خاغان (خاقان)، قان دىوب ده آتيلر؛ بونك
 معناسى خانلرنك خانى، شهنشاه دىبكىر.
 واقعا، خاغانلرنك قول آستلرىنه كىرگان قوم
 و قبيله لىرنك هر بىرى باشنده «خان» عنوانلى
 اوز حكمدارلىرى قالا ابدى، يعنى هر قبيله
 ارزىنك مختارىت اداره سنى (Автономия) سنى
 صافلى، اوز آلدىنه بولوپمىلغىنى بوغالتىنى
 ابدى. چنكىوز خان بو آيرىلقلرنى، بو اوزگه
 اكلرنى بىتروپ، خاغانلغىنه تابع خلقلرنى
 «كوك مغوللر» اسمى ايله برلشدىروب
 بر مركزى (Централистический) پادشاهلىق
 ياصارغه طرىشسه ده، تمام موفق بولا آلمادى.
 ايل خانلىق نصبى انتخابىدر. «قوريلتاي»
 ايل خانلرنى صابلىدر. قوريلتاي دىوب
 «تارخان» لىرنك، يعنى خدمت وتولوسز بىر
 ايه لىرنك جيوننه ايله در. تارخانلر ايل خاننى
 صابلاغانده، صابلانە سى كىشيكه، اوز حقارىنه
 رهايت قبل چقى، هم يساق و طوره نى صافلاب
 آنارغه بويون سىنه چقى طوغرىده آند ايهره
 لىر ابدى. شونك صارتىن ايل خان دىنى باشقه
 خانلر شىكلىلوك هادت قانونى بويىچە ايش يورو
 تورگه مجبور بولا ابدى.

آلابده بولسه، ايل خاننك توركلر آرا
 سنده گى هرمت و اعتبارى بىك زوردر. ايل

بر قات بولاسه ده باروب كعبه نى زيارت ايتو، هر بر مسلمان مويينه فرضدر . بتون دنياده فقط بر مسلمان دولتى گننه بولا آلادر . بولتنك باشنده «امام» (بول باشچيسى) ويا «خليفه» (پيغمبرنك اورنن طوتوچى) طورادر .

شريعته «مسلمانلار بر امام باغندن اداره قيلننق لازمدر . امام براوگنه بولادر» دى . منه اوشبو اصالدين، جمهوريت اسلاميه نك بر باشقلى غنه بولووى (دنياده ايكي ويا دهها زياده حكمدارلى دولتلرده بولغالغان) هم ده بتون دنيا ده فقط برگنه مسلمان دولتى موجود اولوب ، اهل اسلامنك درلو دولتلر آراسنده كيسكلانماوازومى استنتاج قيلنده . واقعا اسلام علماسى ، اسلام دولتينك بر ويا بر نيچه بولووى حقنده بيك كوب مباحثه لىر قيليشوب ، تورلى رايلىر بيرگان بولسه لرده ، بوقاريدنه ذكر ايديلن راي ، ظننر چه ، انك منطقى وانك معتوليدر .

امام منتخيدر . امام صابلاوغه «بيعت» ديوب آنالادر . بيعتنى ايتوچى ، ايكنچى تورلى ايتكانده امامنى صابلاوچى «اهل العل والعقد» تسميه قيلنغان امت نماينده لرى (представитель) در . «اهل العل والعقد» نك اجتماع وقرارى بر تعريفكه كوره «اجماع امت» بولغانغه ، امام اجماع امت بلن صابلانغان بولوب چيغادر . «اهل العل والعقد» نك كيميلر ايكانلكى بيگوك معين بولماغانغه ، بعض كيسه لىر (مثلا مورخ مرادبىك) اجماع امت سوزينى لغوى معناينه آلوب ، امامنى بوتون امت صابلى ، يعنى امام آراى همومى (Плебисцитъ) ايله صابلاننه ديسه لرده بو واقعه درست توگلدنر . زيرا ،

خاننى «تكرى قوت» هم «صوتويكود» (كوك اوغلى) ديوب ده آتيلر؛ ايل خان، تبعه سى قارشيسنده مقدس و مبارك طائيله در . خانلر و خانلر آندلرينى طوته لرميدى ، عادت قانوننه اطاعت قبلالرميدى ؟ - بو طوغر يده چينكز خانان ايل اوغلى بانو خانان صارتين شوشى معلومات باره : چينكز ، عهدى بو نيچه يساق وطوره نك بنده سى بولدى؛ انك شدتلى امرارى ، انك قانلى ايشلارى ، يساق وطوره نك تمامى تامنه اجراسندن عبارتدر . بانو ، وزيرى سابوناي نك دائم خاطر نه كيتروب طورغانى سببلى عادت قانونندن بر بارمته آيبرلمادى . بو غاريدنه باز يلغانلردن آكلانه دركسم اسكى تورك خان و خانانقلرى حاضرگى معناسى بلنه مشروطيتلى دولتلر بولماسه لرده ، بتونله يوق كيفى (произвольный) استبداد لر ده توكل ايديلر . يساق وطوره ، يعنى اسكى تورك عادت قانونلرى ، حكمدارنك مقيد ، يعنى قانونغه تابع بولوچيلغين ، هم اداره حكومتنك انك مهمى بولغان حكمدار تعييننده بر قسم خلقنك قانشووين بو بوره ايدى .

- ۲ -

اسلام نظر نده دولت دينى (Теократический) وعوامى (Демократический) بر جمهوريتدر . اسلامچه دين وملت بردر؛ اسلام ، نصرا نيت كى بين الملل بر دين اولمايوب وحدت در؛ هيئات اسلاميه بر دولتلر . دولت اسلاميه نك مركز حكومتى مكه مكرمه مقدس شهريدر كه آنده مبارك كعبه حرم شريفى كائندر . هر كون بيش قات كعبه كه يونالوب نماز قيلو ، بارا آلسه عمرنك

ایملک بیعت (اهل اسلامک حضرت پیغمبره بیعتی) آرای
 عمومی صورتیله بولسه ده، برنجی خلیفه دن باشلاب
 انتخاب بیعتلرینه بارچه اهل اسلام اشترک قبله
 آلمادی. امام انتخابی قاعده سنه اصل ونیگز بولاچق
 خلفای اربعه ننگ وجه انتخابلری بر تورلی
 بولمادی. خلاصه «جمهوریت اسلامیه ده، رئیس
 جمهور صایلاو قانونی تماما معین نوگلدر.»

صایلاو قاعده سی تماما معین بولماسه ده،
 شریعت صایلانمسی نامزدلر (قاندیداتلر) حقتک
 معین شرطلر قوبمیشدر: مسلم بولمق، ابر بولمق،
 عاقل بالغ بولمق... الخ

صایلانغان امام ننگ جمیع اشلرینی شریعت
 صاناب بیردر (*)؛ بناء علیه امام ننگ نفوذ واققدار
 ینی غیر معدود دیمک درست بولمیشدر. شریعت
 ننگ امام غه بیورغان خدمتلرینه قاراغانده امامت
 قوه تشریعیه (законодательная власть)
 یوقدر؛ امام شریعت باصی آلمیشدر. اول شریعت
 ننگ بیوروغین حرفنه اجرا بلن مکلفدر.

امام ننگ ماموریتینی اجرا حقتک غیر
 دیگر مسلمانلردن آرتیق هیچ برحق و امتیازی
 یوقدر. امام ننگ شخصی مقدس دگلدر. خلیفه
 رسول الله وکیل، هیس کیبی (غریستان اعتقادچه)
 دهوالرده بولا آلمیشدر؛ زیرا، اسلام خالق ایل، مخلوق
 آراسنک هیچ بر واسطه نی قبول قیلیمیشدر. جمهوریت
 اسلامیه ننگ دینلیکی، اساس شریعت بولغان
 «قرآن» ننگ الهی و دینی بولوچیاغندن هنده در.
 امام افعالندن الله و مسلمانلر قاشنده مسئولدر.
 الله قاشنده مسئولدر، زیرا آخرتک حکمه

(*) فقیه النسفی، امام ننگ خدمت لرینی ۱۲ ماده ده
 صابنیر: (۱) خلق ننگ شریعت طوتوینده قاراو (۲) حد
 شرعلر تعیین قیلور؛ ۳ حدود اسلامیه نی تعرض امدادن
 حفظ وصیانت اتو... الخ.

آلهیه حضورینه چیغاچقدر: مسلمانلر قاشنده
 مسئولدر، زیرا اماملندن عزل قیلوب جزا
 بیرمک مسلمانلر قولنده در. اجماع امت،
 امامنی صایلی آغان شکلوک نوشوره ده آلددر.
 عزل ایتملگان امام وفاتنه قدر مقام
 امامنده قالددر، یعنی خدمت امامت عبر لککه در.
 شریعت قوه تشریعیه نی امام قه بیرمیشدر،
 دبدک؛ آلا ی بولغاچ، دولت اسلامیه ده شریعت -
 قانون یا صاویچی کیمیشدر؟

معلوم اولدیغی اوزره، شریعت اسلامیه
 ننگ منبعی قرآن، سنت، اجماع و قیاسدر. قرآن،
 کلام الله در. حضرت محمد (ع. م.) خاتم
 النبیین بولغانغه، آندن صوگ وحی الهی ایله
 شریعت توزو امکانی یوقدر. رسول الله وفات
 ایتدی. ایکنچی منبع شریعت بولغان سنت
 رسول الله ده منقطع بولدی. بویلهجه وفات
 پیغمبر یدن بیرلی، منبع تشریح اجماع ایله قیاسدن
 هبارت قالدی.

بعض فقهانگ سوزینه قاراغانده، بو
 منابع ده قوروغاندر: باب اجتهاد یا بیلوب، اجماع
 امت و قیاس الفهاغه ایتدی ابرک فالماغاندر. اما بو
 رأی صواب کور بولسه، اسلام دولت ننگ قوه تشریعیه دن
 محروم بولوچیلغی لازم کیلدر. بر دولت ننگ
 قوه تشریعیه سز هر اینه آلووی ایه محال
 در؛ هر دولت قانونلرینی متبادیا تغییر
 وتبدیلکه سنت الله ایل مجبوردر. باب اجتهاد
 دنگ بالفعل بابوق بولوچیلغی امکان خار چنددر.
 بناء علی ذلك، دولت اسلامیه ننگ قوه
 تشریعیه سی اجماع امت یعنی بر نوع پارلا
 مینت ایله قیاس فقها یعنی روسیه دولت ننگ
 سنات غه اوغشاشلی بر نوع مؤسسه در.
 شریعت، مسلمانلر آراسنک فرق کور

میدر. اهل اسلام حقوق مدنی و سیاسی چه مساویدر لر. اسلام، زمان ظهورنده موجود بواغان ناجلیتینی (Aristokratia) بیشتر گه کوب طریشدی. شریعت، رئیس جمهور بولغان امامغه ده، باشقه مسلمانلردن آرتق حق و امتیاز بیرمیدر.

اسلامنک، موعمنلر آراسنده طانیغان فرقی فقط علم یاغندن غنهدر: «هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون؟» - «الفضل بالعلم والادب لا بالحسب والنسب.» اما بوتیزده علمانک حقوقنی آرتدر میدر.

واقعا شریعتده، حاضرگی مساوات و عوامیت اساسلرینه خلاف بر نیچه ماده یوق دگلدر؛ شریعت، قادینلرله ابرلرنی تمام مساوی کورمی، مسلماننن قول بولووینه رخصت بیره، امامنک قزیشدن بولووین تلی ...

بونکلر برابر، اسلام عوامیتگه بیک میالدر؛ بتیون مسلمانلرنی قزنداش اعتبار اینهدر: «انما المؤمنون اخوة.» «جمهوریت اسلامیگه عوامی دیولمکلر، ظنیچه، غطا ایدیلمش اولماز.

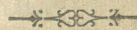
مطالعات سالفهده معلوم بولادرمک شریعتچه دولت، مشروطی بر پادشاهلق غنه بولماینیچه، اک زور حکومت قوتلرینی (حکمدار صایلاو، قانون یا صاو) اهل اسلامنک اوزینه فالدرغان عوامی بر جمهوریتدر.

*

منه، طوره و شریعتنک اداره مشروطه گه قار اولرینک خلاصه سی. بونچیسسی روحنه مخالفی توگل، ایکنچیسسی ایسه طوغریدن طوغریه امر قیلدر.

«قاراغان» ۱۴ سئتاابر ۹۰۸

ی. آقچوراوغلی.

زینت

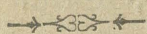
ایدلماش عزتنک آخری ذلدر. ای بالام! بنم سنک اوستوگده حقم واروسنکده بنم اوستومده حقک وار! بنم اوستومده اولان سنک حقک ایسه سنی طوغری بولغه کوندرمک اولوب، سنک اوستوگده اولان بنم حقم احتمال که پک کوپدر؛ لکن بن بالکنز برینی گنه ذکر ایده چکسم. اولده ایسه الله تعالی گه گناه اولمادیغی شی ایلر بیوردیغم وقت شوگا امثال ایتما کلسکندر. بناء علیه سگا خالص اولان نصیعتنم بودر که: دنی ورزیل اولان

بر آتانک بالاسینه اولان نصیعتی:

ای بالام! معلومک اولسون که ائندمز علی کرم الله وجهه حضرتلری: « آدمیلر باعالم یا متعلم و یا هیچ در » دیبشدر. الله تعالی حضرتنی سنی اوشبونلرنک او بونچیسسی اولمقدن حفظ ایسون (۱). ای بالام! علم مالک، ادب زینتک اولسون! علم ایل کسب

(۱) رزیه و اعتبار سز آدم.

آراسینه علم نوری ایله کلوب چقد یغنده
 آرالرینه مدنیت کردی، حسن اخلاق صاحبی
 اولدیلر. اوشبو نور دنیانک دورت طرفینه
 تارالدی وبتون دنیا بوندن فائده لندی.
 فقط مسلمانلر بو نورنک قدرینی بیلما دیلر،
 باشلارنی یالقاولقغه صالحیلر، مغرب خلقی
 کوندزلرینی کیچه لرگه قانوب سعی و غیرت
 ایتدیکلری هالده مسلمانلر عمر لرینی صاغز
 چایناپ غیبت سویلاب اوتکار اولدیلر،
 شونک ایچون ذلیل و حقیر اوله رق قالدیلر.
 شمدی اسلامنک اولگی مجدی و اولگی شرافتمندی
 قایتارمق سن شاگردلر و باشلر اوستنه بور چدره
 بو بورچکونی هیچ وقت اونودمه کز!

تقریض

یگی مجله «اقتصاد»

غز نه لرده اعلانی کورلمش اولان «اقتصاد»
 مجله سینک بر نهی عددی اوشبو کونلرده نشر
 اولندی. مقصدی ایسه کندیسسی بیان ایتدیکیبینه
 کوره مسلمانلرنی تجارت، زراعت، صناعت
 کبی لوازم حیات اولان شیلر ایله آشنا ایتمک
 و ملت مالینی صرف ایتمکده اقتصاد بولنی کو
 ستمکدن عبارتندر.

بو بیل بر مجله گه اهل اسلام، خصوصاً
 قریه لرده اوطورمش قارنداشلر مز محتاجلر
 ایدی شمدی بونی اوقوب استفاده ایتولری
 ایتد ایدانه.

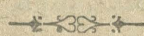
شیلردن یراق اول ا فضیلت کسب ایله! قام
 مشقتنی بولکه! الله تعالی حضرتی «هل یستوی
 الذین یعلمون والذین لا یعلمون» دبه
 عالملر ایله جاهلرینک برابر اولما دقلرینی
 خبر ویرر و ایکنچسی بر یرده ده «وما
 یعقلها الا العالون» دبه عالمدن غیرلرنک
 عقلی اولمیه چقلرینه اشارت ایدر.

ای بالام! فخر کائنات افندمز حضرتلری:
 «مقصود دگل وفائده سز سوزلردن صاقلانمقنی
 گوزل اسلام ندر» دبهشدر. اوشبو سببدن
 عبت و معنامز سوزلردن البته اجتناب ایله!
 عالی همتی، مرونی، راست سوزلی،
 یومشاق صعبتلی الفقلی اولورغه اجتهاد
 ایله. وحشی اولمه، باشقه سینی تعقیر ایتمه!
 ایز گولکنی اونودمه! یاوزلقدن کوزکنی
 یوم! معلملرگه حرمت ایت، شریکلرگه
 گوزل معامله ایله! بیلما دیکنکی صورمدن
 عارلنمه! اورنک مدرسه، بولد اشکده
 کتاب ایله فلم و دفتر اولسون! هیت اجنبیه
 آراسنده قورمش بر اعضا اولمقدن حق
 سبانه و تعالی حضرتلری صاقلاسون! هر
 ایز گولک باشی عام و هر اوصاللق باشی
 نادانقدر. کوب عزیز عائله لرگه منسوب
 آدم لرنی نادانقلسری خوار ایتدی و کوب
 حقیر عائله لرگه منسوب آدم لرنی علم لری
 یوقاری کوناردی.

ای بالام! مدنیت و ثروت، قوت و عدالت،
 سیاست و عمران هر بری علم و معرفت
 نتیجه سیدر.

ای بالام! عرب یورنی قارانقولقده،
 بر بری ایله صوغشوب برینک قانینی
 ایکنچیسسی ایچمکده، هر بر بوزوق خلقلر
 بونلرده ایدی. فخر کائنات افندمز بونلر

بر نهي نومبرنك تېلى بنگل وبعثلرى ده
اهميتلى شيلر اولوب گوزل ترتيب ابدلمشدر.
الله تعالى نجاج و بىرسون . ناشر و محسرى
« سامار » شهونده امام محمدفانج مرتضين
اولوب بېللق حقى ۲ سومدر.

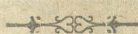

«معلومات»

رسلى، تجارى، ادبى اولاي «معلومات»

مجموعه سينك اپكنچى جلدى نشر اولندى. بر
نهي جلدى قېلىندى بلكه آندى دخى اهميتلى
بعثلر ايله طواوغ اولدىغندن صرف فائده لى
بر اثر در. شوندىن زياده سيني سويلوگه
حاجت يوق. فقط بو درجه لرده اجتهاد صرف
ابدلدىكى صوك بر فهرست ترتيب ابدلوب
قوبلمايغى ايجون تاسف ايتدىك.

قزاق شهونده « بيان الحق » غزته سى
طرفندى نشر ابدلمش بو مجموعه ، همسر بر
مشهور كتابچىلرده ، معروف بازارلرده اولنور

ايجال سى

بو صوك كونلرده گى سياسى واقعه لرنك
اك مهملرى بالقان ياريم آله سنده تركيه
وبلغاريا مسئله لرندن عبارت اولدى. سياسىلر
بونك ايله شغل لندىلر ، مطبوعات بونلردى
بعث ايتدى .

نيره كورشيلرى وياورپا حكومتلىرى
«خسته تركيه» نك مېراثنى اوزينك جاني چقا
مدى اولوك بوليشوب و بايتاق بر مقدارينى
آلوب قويدلر ندىن ، بونك يگىدىن تريلووى
ايلكىن قورولغان پلانلرنى بوزوب بارسينگده
آستنى اوستكه كىردى .

تركيه ده قانون اساسى و اداره مشروطه
اعلان ابدلگچده مېراث كونوچىلرنك كوبسى

وهله اولاده بونك دواملى بولاچاغينه اشافى
بتمدىلر ، بر آز صبر ايدوب احوال نك روشنى
كونه تدبىلر نه وقت كوردىلر ، كه : تركيه ده گى
قانون اساسى نك بىرله شو و پارلامېنت نك
آچىلو احتمالى بار ، بوندىن صوك دخى صبر
ايدوب طور و يارامادىغنه اشاندىلر و «اش»
كه باشلادىلر .

«خسته» نك تريلووندىن اك زياده
خوشلانماغان ملت بلغارلر ايدى . تركيه ده
قانون اساسى بىرله شسه وطنچ لى ايله گنه
پارلامېنت آچىلسه اك زور مقصودلرى بىرىله
چك حكومت ، بلغاريا حكومتى اولدىغندن ، اك
اول اوزينك هنرىنى اول كورساتدى .

مستقل قرال بولوون اعلان ایتدی، بر طاقم عهدنامه لر ایله ترکیه گه بولغان مربوطیتنی اوزیب تاشلا دی.

یگی اوبانغان ترک ملتلی ننگ حسیات و حقوقنی بنون باوروا حضورنده آباقلر آستینه سالوب طابتاو ترکیه وترکلر ایچون پک زور خورلقدر. اگر حسیات ملیه گه تابع اولوب اش کورمک لازم کلسه ترکلر ۲۴ ساعت اچنده بلغاریا گه عسکر کورتر گه و اوزلرینک ناموسلرینی فان ایله یوارغه تبوش ایدی. فقط حاضر گی احوالگه نظر، یگی ترکیه ننگه، اولگیسی کبی قوری بر پروتیسیت ایله قناعتلنوب قالووی یقین احتمال کورینه در. اگر اونکان ۳۰ یللیق اداره مستبده و طالمانه ننگ ترکیه نی تمام ایشدن چاروب، مادی و معنوی صورتده حالسز لندردیگی دقت که آله حق اولسه احتمالسه ترکیه ننگ استقبالی ایچون بو کبی حقارتلرغه تعملدن باشقه چاره ده یوقدر.

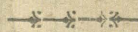
اگر ایش بونک ایله گنه بتسه دخیده بر حال ایدی. لکن بوگون ابرته گه «بوسنه هر سگ» ننگ آوستریا گه قوشیلو مسئله سی، سنجاق و آدریاتیک تیرر یوللری مسئله سی، ما کیدونیا گه آفطونومیا مسئله سی مکتبلرده و محکمه لرده نیل مسئله سی قوزغا لوب یگی ترکیه ننگ حالی کیندکچه مشکل لک که توشه چکدر.

بلغاریانک اوزلرینک تیرر یوللر نی ضیبط ایله اعلان استقلال ایدووی، بزنگده ترکلک جسمز گه پک قاطی تپسه ده، روحلی و اوز اوزینه اشانغان بلغار ملتلی ننگ بو درجه ده ثبات، توکل، عزم، متانت کورسه نووی تعسین و تقدیر ایدلمز لک حاللردن دکلر.

ترکیه خارجه ناظری آشفه جیغان وقتده، بلغاریا ایله سینه باشقه بیوک حکومت ایچیلری ایله بر تیگز فارالمدیقی ایچون ترکیه گه آچولانه رق ایچیسینی استانبولدن فایتاردی و آزغنه بر صیبینی بهانه ایدوب، «روم ایلی شرقی» آرقلی اوتنه طورغان ترکیه تیرر یوللرینی، هیچ تکلیفی تکلفسز، طوندیه قوه عسکریه ایله ضبط ایتدی. تیرر یوللرینک اولگی ما مورلری اورنینه بلغار ما مورلری قویدی، لوقومبتی لر ننگ توسلرینی باشقه تو سکه بویادی و آنلرغه بلغار مشهور آدملرینک اسملرینی بیردی. بر سینه ده «کناز فر دیناند» اسمی قوشدی. آنک رسمنی توشوردی و رسمنک آستینه ده: «آغه، کناز! اینه چک سوز سینده در!» دیب یازدی. باوروا حکومت معظمه لر ی طرفدن تصدیق ایدلمش بر لین عهدنامه سینک ۲۱ نچی ماده سینه بناء، بو تیرر یوللرینک ترکیه نیکی ایدیکی پک آچیق تصریح ایدلگان بولسه ده، بلغار خلقی ننگ اوکلری ده، صوللریده بارسی بر اغزده بولوب: «بز باشارغه، اوسار گه، باشقه مدنی ملت لر ایله بر تیگز بولورغه تلیمز، اوز میلکتیز ده اوز مز ننگ خواجه لقی اینه سز کیله و شو ننگ ایچون بارمز بر گه جان بیرر گه حاضر مز» دیدیلر. شول صیبلی بش باوروا حکومتلرینک پروتیسیتلرین بلغار لر هیچ اثر لندیلر. اثر لندیلر گنه تو گل، حتی بر آز ایلر و سینه ده کیندیلر. کینه شول بر لین عهدنامه سی بو یونچه بلغار یا ترکیه ننگ حمایه سنده سانالدیغی حالده، کنج تر کلر ننگ بتون دنیا نی حیران قالدرغان سیامت و قهر مانلقلرینه اصلا ایساری کیتما ینچه؛ باش، روحلی، اوز کوچینه اوزی اشانغان بلغار ملتلی، اونکان سنتلرینک ۲۲ سنده بلغاریانک «طرنوه» شهرنده بلغاریانک

دنائت کورستان شاه طرفندن آچیلماش
 مجلس ملت مجلسی اولماز .
 پورتگیزده اغلال حاضرلنه ، فاسده
 فرانسولر ایله نیمیسلر آره سنده اچدن بر
 طار تشو بارا، ایتالیانی اتفاق مثلث دن چقاروب،
 یئگی اتفاق و محبت لرگه دعوت ایته لر . حاصل
 آوروپانگ کوگی اوستنده هر طرفده قاره
 بولوطلر یوری . باقلم استقبالدنه نه لر اولور .
 شول قدریسی معاروم ، که : آوروپانگ مدنیت
 حاضره سنن ترقی ایتدیگی نسبتده صلح و مسالمت
 توکل ، بلکه نزاع وجدال آونا بارا .
 بلغاریانگ اعلان استقلاندن صوگ
 آوستریانگ «بو سنه هر سک» نی اوزینه
 قوشووی ، گرید آمله سینگ یونانستانغه
 قوشیلووی ، بالقانده غی اشلرنی پک چوبالندی .
 ترکیه و صربییه ده اهالی غلبان ایته ، صوغش
 تلیرلر . آوروپا حکومتلری آره سنده زور
 مصادمه افکار دوام ایته . روسیه نگ تکلیفی
 ایله بین الملل بر قونفرانس دعوت ایتمک
 اوزره درلر .

بر طاقم اولمگان یسوره کلی ملنلر بوندن
 عبرت آلسه لر اوزنی واردر .
 ایراننده حریت ایله استبداد ، ضیا
 ایل ظلمت چن معناسیله صوغشه لر . حریتپرور
 بر آوچ مجاهد لر ظالم و مستبد لرنگ بتون
 نیگزینی درسلیکته لر . حریتپرورلر و مجاهد
 لرنی برهم برهم طوتقان وقتده مگ توری
 هدابلر ایله اوتروندن باشقه هنرلری بولما
 غان ، ظالم حکومت عسکرلری بونلرنگ
 بر نیجهسی قارشوسنده ردیل ، ذلیل و پویشان
 بولوب قاپالر . ایران حکومت ظالمه سینگ
 بتون قاراغنی کوگی اوستنده تبریز - سنار
 خان بر اوزی ، طولوب کیلکان آی شیکلی
 ضیا صاچوب طوره . بوقدر روح و حیات
 اثری کورستانک کشیلر بحق باشایه چکلدر .
 نه قدر صوغشوبده حریت نورینی سوندیره
 آلمان شاه ، عاجز قاله رقی ، مجبوراً یئگی
 صایلاولر اعلان ایتدی و گویا نویابر باشنه
 ملت مجلسی آچیل چقدر . ظن ایدرزکه ،
 ملت مجلسنی ملت اوزی آچار ، بوقدر

کفیات و اخبارات :

صوگره یاپونیه ده گی آمریکا سوداگرلرینه
 مراجعت ایتکان . آنلرغه بوندی فائده لی اش
 ئله کگانده اچقندرولری احتمال یوق . شوگنا
 کوره ، آمریکانلرنگ تیزدن کامچانکه اینجولری
 ایله سودا ایته باشلاولرن کوتارگه یاری .

سیربانی نیکشروچیلردن ده کامچانکه
 بیلغلرنده اینجونا بیهشدر . اول پیغان ، ۱۹۴ اینجو
 قابغی (را کوین) ننگ ۸۰ اینجولی چقمشدر .
 کامچانکه بیلغلرنده اینجو جیو حقنی
 آورغه د . روس بایلرندن بر نیچه کشیگه
 مراجعت ایتسه ده بونی قبول ایتوچی بولمغان .

اشعار

مخمس (۱)

۱

بن جهان ملکندہ مطلق دوفری حالت کورمادم
 مر نہ کوردم اکری کوردم اوزگہ باہن کورمادم
 آشنالر اختلاطندن صداقت کورمادم
 بیعت، اقرار، ایمان، دیانت کورمادم
 بیوفادہن لاجرم تعصیل حاجت کورمادم

۲

خواہ سلطان، خواہ درویش وگدا بالاتفاق
 اوزلرین قبلش گرفتار غم درد و فراق
 جیفہ دنیاہ در هر احتیاج و اشتیاق
 مونچه که ایندم تباہا سوزلره آدمم فولاق
 کذب بہتانندن سوایی بر حکایت کورمادم

۳

خلق عالم بر عجب دستور دونش مر زمان
 مانسی غبلو کوکلی کیم سن ایدر اولسه کڈ شادمان
 اوسکا البند که بدگولق ایلر بی گمان
 هر کسه هر کس که اینسه بغشیلق اولور بیان
 بولمادم بر دوست که آندن بر عداوت کورمادم

۴

عالم، جاهل، مرید، مرشد، شاگرد و پیر
 نفس اماره الندہ صربسر اولمش اسیر
 حق باطل ایلمشلر ایشلنور جرم کبیر
 شیخلر صیاد عابدلر عبوسا قهطریر
 هیچ کسده حقه لایق بر عبادت کورمادم

(۱) نائز شاعرلرندن ملا پناه واقی شعری.
 ماشم بك وزیروف طرفندن جنع ایدلمش دیوانندن آلدی.

۵

ایلین ویرانه جشید جیگ ایواننی
 یوله سالمش بلکه بزم هشرنگ چنداننی
 کیم قالوبدرکه آنک غم توکمیوبدر قاننی
 دونه دونه امتعان ایتم فلک دوراننی
 آندہ بن بر عکسلکن غیر عبادت کورمادم

۶

هر کشی هر شیئی که سودی آنی بهتر ایستدی
 کیمی نخت، کیمی تاج، کیمی افسر ایستدی
 پادشاهلر دمیتم تسخیر کشور ایستدی
 عشقه هم چوق کیمسه دوشدی وصل دلبر ایستدی
 هیچ برنده عاقبت بر ذوق، راحت کورمادم

۷

کون کبی بر شخصه کونده خیر وپورسهک صد هزار
 ذره چه ایتماز ادای شکر نعمت آشکار
 قالمیوبدر غیرت، شرم ناموس و عار
 دیدیلرکه اعتبار و اعتقاد عالمده وار
 آندین اوتری بنده چوق کزدم نهایت کورمادم

۸

بن اوزم چوق کوزه کاری کیمیا گر ایلدم
 سکه لندردم غبار تیره نی زر ایلدم
 دانه خر مهره نی دره برا بر ایلدم
 قاره داشی دوندروب یا قوت احمر ایلدم
 قدر قیمت ایستیوب غیراز خسارت کورمادم

۹

مختصر کیم بیلہ دنیا دین کرک ایتمک حذر
 آندین اوتری کیم دگلدر اوز برونک خیر، شر
 هایلر خاک مذللتن دنیلر معتبر
 صاحب زرده کرم یوقدر، کرم اهلندہ زر
 ایشلتنن ایشارده احکام ولیاقت کورمادم

۱۰

دولت، اقبال، ومالك آخريں كوردم تمام
 خشم، جاه، جلالك آخريں كوردم تمام
 زلف روى، خط، خالك آخريں كوردم تمام
 همدم صاحب جمالك آخريں كوردم تمام
 باشه دك بر حسن صورت قد قامت كورمادم

۱۱

كوز آغاردى روزكارم اولدى كون كوندن سياه
 ايتنمادم صد حيف كيم بر ماه رخساره نگاه
 قدر بيلماز همدمله ايلدم عبرى تباہ
 «واقف» • يا ربنا اوز لطفكى ايله پناه!
 سندن اوزگه كيمسه ده لطف عنایت كورمادم

— — —

بخت

جبللى تون آي نك ياقه بيسنده
 كورونه در اورمان قابقارا
 ازلدانا جبل آنك اچن،
 ئلل نرسه ازلى، آفتارا.

سلكتنه در قارتوق ايمه نلرنى
 بل آلپين نرسه داووليدر؛
 بوتاقلارن سلكوب، باشن بوگوب
 بتون آغاچ برگه شاووليدر.

قارا اورمان كوكراك كيرگان صايون
 هجوم ايتنه جيلده - صزغرا،
 «قالدرا من سيني بالانغاچ» ديب
 ياشل پافراقلارن طوزدرا؛

بوغالتوب ماتور وقتلرن،
 ياشلك بختلرن قاوليدر.
 با صدررغه جيلنى قارا بلوط -
 چغوب نيگه بغمور ياوميدر؟

«ظريف البشيرى»

اربیات :

ابتلا

ابتلا، روحانی پر خسته لقدر، که: تداویسی اکثریتله قابل اولمز.

مثلا: انسان بر چپگی سوه بیلیر، فقط محضاً چپک اولدیغی ایچون سوه ر. حال بوکه اول چپک ننگ فورویه چق بر وقتی واردر. اگر اول انساننک اول چپک که ابتلا درجه سنده محبتی وارایسه، چپک ننگ فوروی، بیچاره آدمنگ اولومینه سبب اوله بیلور. ابتلا بو قدر مدهدر!

مثلا: بر عالم، کوب مطالعه ایتونی سوه ر، مطالعه ابتلا درجه سنه وارمشدر. بر زمان کلیر، که فضائل انسانیه ننگ انوار کمالته ایکی مطلع برتو افشان اولان کوزلری، آرتق قولنده فی کتابنی طومانلر اچنده کورمگه باشلار، نهایت کوزلری صوفورابور. ابتلا بو قدر فورقنچلیدر!

مثلا: بر شاعر، بدایع طبیعتی الذنگی کفده عکس ایدره بیلیمک ایچون صباحدن آقشامه قدر شعر یازمغه ابتلا درجه سنده هوس ایدر، بو مشغولیت کیت کیده شاعر ننگ مینه بر خسته لق کبتر، زواللی نی اولدر. ابتلا بو قدر فنادر!

مثلا: بر آدم، وجود انسانینک پکانه قانلی اولان مسکورانه آلشیر، بو اعیبادی، زیاده لشدکجه، ابتلا اولور، عشرتی

قوللاندکجه اخلاقی بوزولور، می قان اچنه قالور، قلبی سکنه لرگه اوغرار. نهایت هقلدن یازار. ابتلا بو قدر جفالیدر!

مثلا: بر آنا، بالالرینی شدت ابتلا ایل سوه ر، هودبگی ایچون بالالرینی صوق تیدر و دن افراط درجه ده صاقلار. شول درجه گه کلورکه، بالالر آز بر جیلدن خسته لنورلر. ابتلا بو قدر موجب ندامتدر!

مثلا: بر یاش، یاشک دورینه کرر کرمز، تیره ن و مجهول بر حسنگ الجاسیل، بر گوزلنگ سرمدیندن نشان ویره ن کوزلرینه، ضیای غروبیدن اشعار ایدلن صاچلرینه، اینیه شفقنگ هکسی دینه چک درجه ده کلگون اولان یثاقلرینه بافه بافه کونکی ننگ الدن کبتدیگی، طانلی بر روبا اچنده بولندیغنی حس ایدر، حساباتی چوغالا چوغالا واصل ابتلا اوورسه، زواللی آرتق هر زمان سودیگینک صداسنی ایشیدر، آنک کوزلرینی کورر، آکاتماس ایدر. نهایت یا چاغونقه اولور، قبرگه کرر، یا هقلنی غائب ایدر.

ابتلا بو قدر قانلیدر!

مرسد و مخاره

«قارغالی» شهرندن :

مشهور بدر محاربه سینک باش سببی
مسلمانلرنک قافلہ تالارغہ چوقولری اولمق اوزره
کوسترلور، طنچ بورمسکده اولان بر تجار
قافلہ سینى تالامقنى وشول طریقہ ایلده دپس
تارانمقنى موافق کورماش کیمسه لر وار .
مذکور محاربه ننگ باشقہ بر سببی بوقى ایدی؟
بو طوغروده «شورا» ده جواب باز مقکز
مجوردر .
حراث آیداروف .

شورا :- رسول اکرم مدینه گه کلدیکی
ایله مکه خلقی ومسلمانلر بربرینه محارب
قوملر اعتبار ایدلمشدر . آراده صلح ومعاهده
یوق ایدی . عربلرنک حکومتلری متفق قبیلہ
لردن عبارت اولوب حکومت اهالی واهالی
حکومت اعتبار ایدلنور ایدی . بوندن بیگ
ییل دگل ، بولند یغیز اوشبو کونده ده محارب
اولان دولتلر بربرینسک اموال غیر منقولہ
ومنقولہ سنی تصرف ایتنک حقیقه مالک اولد
قلری حقوق عالملری طرفندن تصریح ایدلنور .
(حقوق بین الملل کتابلرینه مراجعت اولنه) استئنا
ایدلمش شیلر ایسه آنهق کتبخانه لر ، موزه
خانه لر کبی آثار علمیه لردر . ایدی بوندن
بیگ اولان عصرده بویله حال نه بوزدن مشروع
اولماسون !

خلاصه : محارب اولان بر دولتنگ مالنی تالا
مق غیر مشروع دگلدر . شوننگ ایچون باشقہ
سبب ایزلرگه احتیاج کورلمی ،

نوعه

بالالرفک حیاتی .

♦♦ دنیاده بالالرفک کوب اولنگان مملکت
روسیه در . باشقہ بر یرده بونگ مثلئ یوق .
پاکا طوغان هر بیگ ایر بالادن ۵۵۰ سی گنه
۶ یاشینه یتہ . اون یاشینه ایسه یارتسی غنه
یتہ در . طوغان بر میلیون بالانگ ۱۵ یاشینه
فقط ۳۸۰ بیگی گنه یتشه در .

روسیه ده خلق تازا بولوب و اولده
طوغرغانلق سببلی طوو کوب . لکن اولوده
کوب بولغانلقدن خلق کورک قدر آرتیدر . کوب
گوپیرنالرده وفاتلرنک ۷۶ پراسینتی ۵ گه یتما
گای بالالرفک . بالالرفک اولو ییلدن ییل آرتا پاره .
شویله که کلچکده بر وقتده وفاتلر - طوو
چیلردن آرنوب خلق آزایا باشلاو شبهه سز
در . بالالرفک کوب کولونک سببلری روس
خلقتغی فقیرلک ، مدینیسز لک وابهچاک بالا
لرن تربیه فیلا بامادر . خلقده سیفیلیس ،
چاخوتکه وایسرکلک کبی آورولرنک نق تازا
لووی نائیرسز قالمی . هر پاکا طوغان بیگ
بالانگ ایرلانده ونروپچ ملکترلنده ۹۰۰ سی ؛
اسویچ ، شوتلانده ده ۸۸۰ ؛ پاپونیا ده ۸۷۲
سی ؛ دانیه ، انگلتره و فینلانده ده ۸۵۰ سی ،
فرانسیه واسویچره ده ۸۳۰ ؛ روسیه ده
۷۹۲ سی ، اما روسیه ده ایسه باری ۷۰۰ سی
بر یاشینه قدر اولمی طوره در . شهرلرده
اولوچیلر ، اولده فیدن آزرانق .

خاتون قز مکتبلری .

♦♦ خاتون قزنی اوقتو حقدنه فیلسوفار

حالدہ اپریل ۳۰، ۳۵ لہرگہ قدر اوپلانمیلر .
کوبسی آئندہ سوکھ دہ اوپلانمی .
بوٹا معیشت آفرلغی ، قیبتچیلک ، عسکرک
و مکتبک اوزاق او قورغہ مجبوریت کبی شیلر
سبیلر .

بو حالذک نتیجہسی اولارق قزلرغہ
کیاو یتمی . قزلرنک اوچدن بر الوشی اوز
لرن اوزلری تربیہ گہ مجبور بولالر . فقیر
یکیلرگہ بارغان قزلردہ ، بر آز یاخشیراق
طورر ایچون ، هر کون برر برده ۳ - ۴
ساعت خدمت ایبار گہ مجبورہ بولالر . بونسز
رہلی طورمق ممکن نوکلدر . ایرلر درجہ
سنہ هنر و علم اوگرہنمش بر انگلیز قزی
بو وقتدہ ، حلال یول ایله کرک قدر آقپہتابا
آلا . حالبو کہ بیلمی ابو تربیہ سینہ منحصر
بولغان نمسہ قزی آپدراب قالا . باشینہ
برر بلا کیلوب مول ، ینیمہ و آچ بولوب قالسہ
حرام کسبگہ کریشورگہ مجبوریت کور لگالی .
الحاصل معیشت ، قزلرنی دہ ایرلر درجہ سنہ
اوقتونک مطلق لزومیننی کورساتدہر . حاضر
نمسلر اوزلرنده گئی اوشبو نقصاننی سیزوب
مکتبلرنک اصلحقہ کرشدیلر . بو ییل قزلر
مکتبلرینک پر و غراملرنک تمام اوزگار توب فنلرنی
بیک آرتدیلر . البت هائلہ تربیہسی و آسخانہ
کرکلری حاضرده کپیوتلہادی ، لکن علم کوب
آرتدیلدی . قزلی دار الفنونلرگہ دہ آلینا
پاشلادیلر .

♦♦ آمریتادہ «ساندہ فی» شہرینہ کلیمش بر
هندوس دو قنورلر حضورندہ اوزینک رضالغی
ایله بر قزنی اولدرمش (هوشنی بیارمش) .
صوکرہ دہ کومار ایچون حاضر لنگان قبرگہ کو
مدرمش . یالکز لحد ایچندن طش فہ بر کوبشہ
(تروبا) قویوب قالدرمش . « دیز بیسون »

ایکی بیوک فرقه گہ آیر یلا ایدیلر . بر فرقه سی :
خاتونلر - بالا تربیہسی و یورت قاراو ایچون
بارتلغا نلر . آنلرنک یاراتلشلری اوشبونک
ایچون گنہ اولدیغی جہتل ، آنلرغہ هائلہ
معیشتی و بالا تربیہ سی گنہ اوقتورغہ کرک .
عالی فنلر ایله باشلرن و اتارغہ تیوش توگل «دی
ایدیلر . بعضیلری ایسہ ، قزلر تربیہ سینہ
باشقہ کوزدن قاراب ، آنلرنی دہ ایرلر ایله
بر درجہ دہ اوقتونک لزومن سویلی ایدیلر .
بونلرنک فکر نچہ : بنی بشرنک یار میننی تشکیل
ایتکان خاتونلر صنفی آرہ سنده ، مدنیت
و خلقنک سعادتنی ایچون پک بیوک فائدہ لر
کیترہ آلاچق استعدادلر واردرکہ : بونلرنی
یالکز ایت طور او ایله بالا چوپرہ گی بووغہ
حصر قیلحق بیوک بر فباحنلکدر . بو صنفی :
«خاتون قزلردہ ایرلر کبی انسان . نلاسہ لر
نیندی حلال کسب ایله طاماقارن طویندرغہ
حقلری وار . بویله ایکن ، آنلرغہ سوداگر
بولورغہ ، چیناویق ، محرہ ، ہندسہ ،
طیبہ و امثالی بولورغہ نیک بول آچماسقہ ؟»
فکریننی اساس طوتا ایدیلر . فرانسیہ و آمریکا
خلق اوشبو صوغتی فکرگہ اشتراک ایتمکدہ
ایکن ، نہ لہر عہوما دیورلک برنہی فرقه
طرفداری ایدیلر بوٹا قدر نیمیسلردہ قزلرغہ
هیچ بر چیت تیللر و عالی فنلر اوقتولمی ،
دار الفنونلرگہ قزلر قبول اینولمی . بونلرغہ
باری پک گوزل مربیہ و آشچی بولورغہ
اوگرہ تیلہ ایدی . لکن معیشت کورماندی کہ :
تیلدہ موافق کورامش یالکز «آنالق و هائلہ
خادمہسی» اصولی مدنی میلکتلردہ اوکغایسزدر .
مدنی میلکتلردہ ایرلر قزلردن آرزاق . قزلر
۲۰ گہ قدر کیواگہ کبتارگہ تیوشلی اولدیغی

اسمندی اولان بو قز قبرده سکر کون پاتدی
 صوڭ هندوس قبرنی آچدروب قزنی چیقارتمش
 ودوقتورهم خلقلر کوز اوڭنده هوشینی کیرو
 قایتارمش. اوشبو اولم بقوسندن طور دیغنده قز
 اوزینک ایچه سی کلدیگنی گنه بیان ایتمش .
 آناسینه محبت ایتمکندن آنک تر بیه سی ایچون
 دیه آچه آلوب، قز بو ایش گه راضی اولمش
 ایمش. « پک قورقنچ حاللر کوردم، ایمدی
 بوندن صوڭ مبلبون و برسه لده رضا اولمچم
 یوق » دیمش .

♦♦ بوزنده اولان بتون کوشنک مقدری
 بتون آلتوندن ۱۵ مرتبه آهردر.
 ♦♦ بتون دنیاده اولان یهودیلر اونبر میلیون
 مقدارنده در.

♦♦ ۱۰۰۰ عدد از دو اجده ۴۳۲ نده ایرلر
 خاتونلردن باشلی، ۳۷۹ نده بر تیگز، ۷۹ نده خاتو
 نلردن کچوک باشلی اولورلر.

♦♦ آوروپا خلقی هر ۶۶۰ ییلده ابکی الوش
 آرنا بارادر. بتون بوزنده اولان خلقلر
 هر اون ییلک یوزده اون مرتبه آرتوب موراادر.
 ♦♦ انسان مواصلتدن ۵ دقیقه ده ؛ صومرز
 لقتن اهفته ده ؛ اویقوسزلقتن ۱۰ کونده
 اولدر.

آلما ایچنده قورت

طشندن هبج بر تیشوگی اولمادیغی حالده
 آلمانک ایچنه قورت نه بردن کرر؟ آلما
 ایچنده اولان قورت طشه دن کرمش
 دگلدر. بلکه آلماقی روشینه کرمازدن
 ایلك هواده موجود اولان حیوانات انواهندن
 اولان شی چچک حالنده وقت کروب قالوب،
 تدریج ایله آلما حالینه کروب اوسدیکی وقت قورت

هم ایچده فالوب بر لکنده اوسار. باشقه یمش
 وچیکلاوکلرده اولان حال هم بویله در.

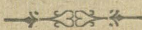
عربلرده حیوانات باغچه سی

اوشبو عصر دن بیگ ییل مقدم وفات اولان
 وزیر ابن مقله بغداد شهرنده بیوک بر باغچه
 توزوب ایچنک هر تورلی آغاچلر اوطورنمشیدی.
 یفاک قورتلری یباروب یفاک اوردر ایدی .
 هر تورلی قوشلر. صحرا و اورمانلره مخصوص
 اولان کیوک و جانلکلر طولدر مشیدی (۱).

تصحیح

۱۸ نچی نومبر « شورا » ده ۵۶۰ نچی بیتده
 اولان آیت شریفه نی: « وان یریدوا ان یخدعواک فان حسبهک
 الله هو الذی ایدک بنصره وبالهمؤمین والفی بین فلوبهم
 لوانفتت ما فی الارض حییعا مالفت بین فلوبهم ولکن
 الله الفی بینهم انه عزیز حکیم » دیه اوتورمه تیوشلی .
 اوشبو نومبرنک ۵۹۸ نچی بیتدی برنچی باغانا
 ۲۲ نچی یول باشنده اولان « اسلام » سوزی و ۵۹۹
 نچی بیتده برنچی باغانا ننگ الڭ صوڭنده اولان قطه
 زاقدر.

کندی کسبیه تدارک ایلیان اقواتنی
 حاتمک احسانینه اینماز جهانده التفات

الغلاکة والممبین بیت و ۱۲۸

ناشرلری: محمد شا کر و محمد ذا کر و امییفلر
 محرری: رضاء الدین بن فخر الدین .